

2. Sociální vývoj

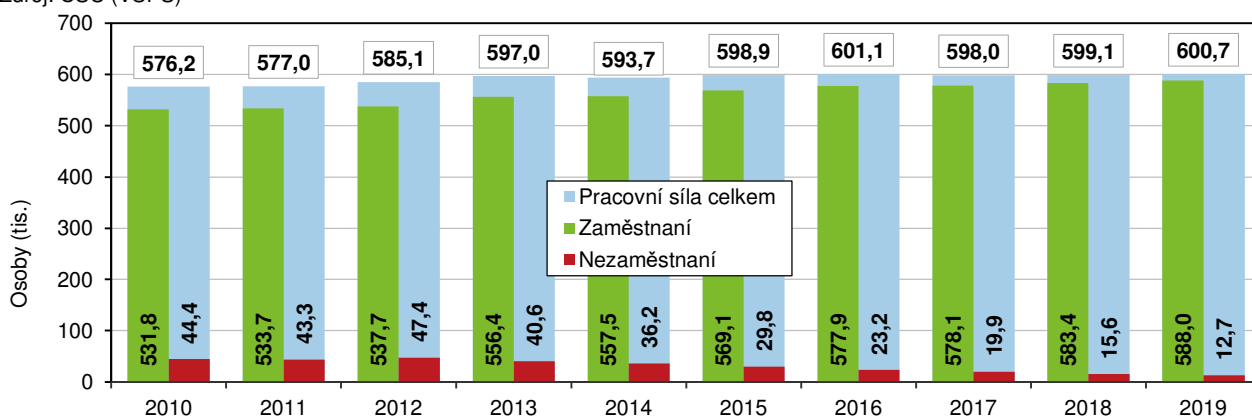
Zaměstnanost vč. ekonomické aktivity

Zdrojem údajů o ekonomické aktivitě obyvatelstva je výběrové šetření pracovních sil.

Údaje o pracovní síle, míře ekonomické aktivity, míře zaměstnanosti či nezaměstnanosti jsou získávány z výběrového šetření pracovních sil (dále jen VŠPS). Obyvatelstvo ve věku 15 a více let tvoří osoby ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní. Účastníci trhu práce vytváří možný lidský potenciál – pracovní sílu. Využitou pracovní silou jsou zaměstnaní v národním hospodářství, druhou část pracovní síly tvoří nezaměstnaní. Skupinu osob ekonomicky neaktivních tvoří v základním dělení důchodci, žáci a studenti a osoby pečující o rodinu. Při posuzování výsledků VŠPS je třeba mít na zřeteli, že se jedná o výběrové šetření, výsledné údaje jsou reprezentativní statistické odhady zatížené určitou statistickou chybou, zejména na úrovni regionů.

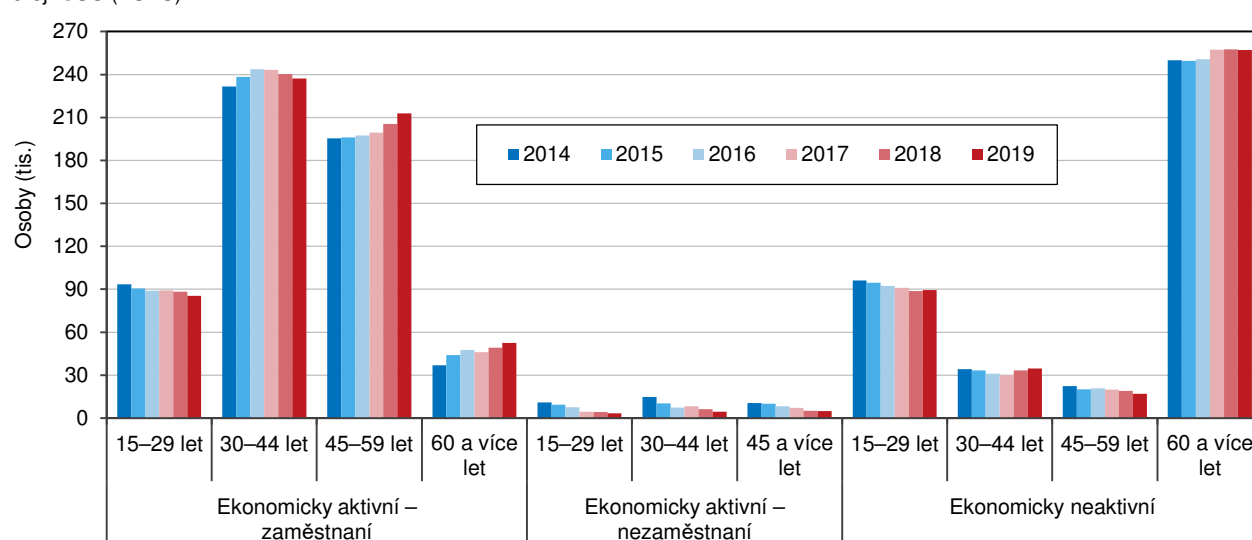
Graf 2.1. Pracovní síla v Jihomoravském kraji

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

Graf 2.2. Obyvatelstvo 15leté a starší podle ekonomické aktivity a věku v Jihomoravském kraji

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

Pracovní sílu v kraji tvoří 600 tisíc osob, prakticky každoročně se velikost pracovní síly zvyšovala.

V roce 2019 žilo podle výsledků VŠPS v Jihomoravském kraji 999,0 tisíc obyvatel starších 15 let. Pracovní sílu tvořilo 600,7 tisíc osob (332,1 tisíc mužů a 268,6 tisíc žen). V členění podle ekonomického postavení pracovní sílu tvořilo 588,0 tisíc zaměstnaných a 12,7 tisíc nezaměstnaných. V dlouhodobém pohledu se velikost pracovní síly postupně zvyšovala (s výjimkou roku 2014 a 2017), meziročně její objem v roce 2019 vzrostl o 1,7 tisíc osob (počet zaměstnaných vzrostl o 4,6 tisíc osob a počet nezaměstnaných poklesl o 2,9 tisíc osob).

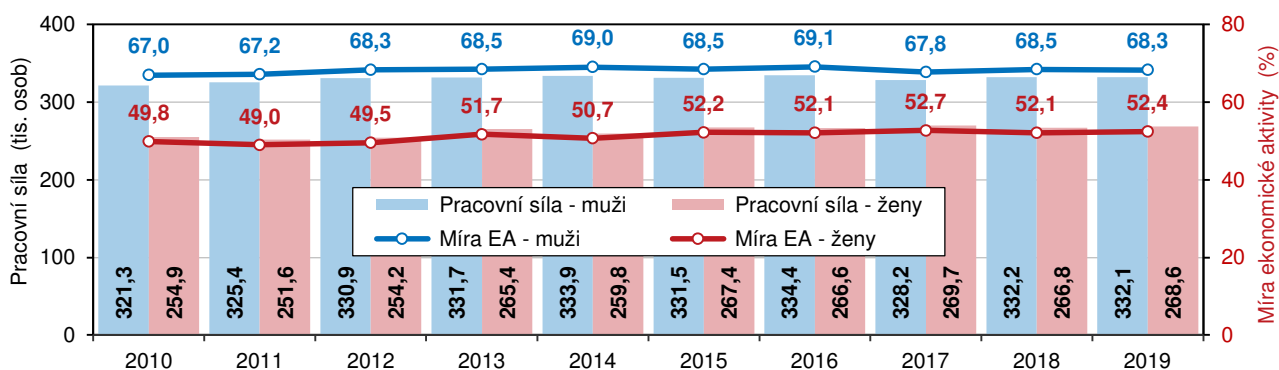

Počet 60letých a starších se zvyšoval mezi ekonomicky aktivními i mezi ekonomicky neaktivními.

Nárůst počtu ekonomicky aktivních byl v posledních 10 letech podporován starší generací (45 až 59 let), do roku 2017 i střední generací (30 až 44 let) a generací ve věku 60 a více let. V případě nejstarší skupiny ekonomicky aktivních se projevil vliv legislativních změn spojených s úpravami věku pro odchod do starobního důchodu. Podíl 60letých a starších na pracovní síle byl proti roku 2005 dvaapůlkrát vyšší a v roce 2019 činil 8,8 %. Nástup „demograficky“ slabších ročníků se projevil poklesem počtu osob ve věku 15 až 29 let, a to v posledních 7 letech mezi ekonomicky aktivními a v posledních 12 letech mezi ekonomicky neaktivními. Mezi ekonomicky neaktivními se každoročně (s výjimkou nepatrného snížení v roce 2015 a 2019) zvyšoval počet osob 60letých a starších, v roce 2019 tvořily již dvě třetiny ekonomiky neaktivních.

Graf 2.3. Pracovní síla a míra ekonomické aktivity podle pohlaví v Jihomoravském kraji

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

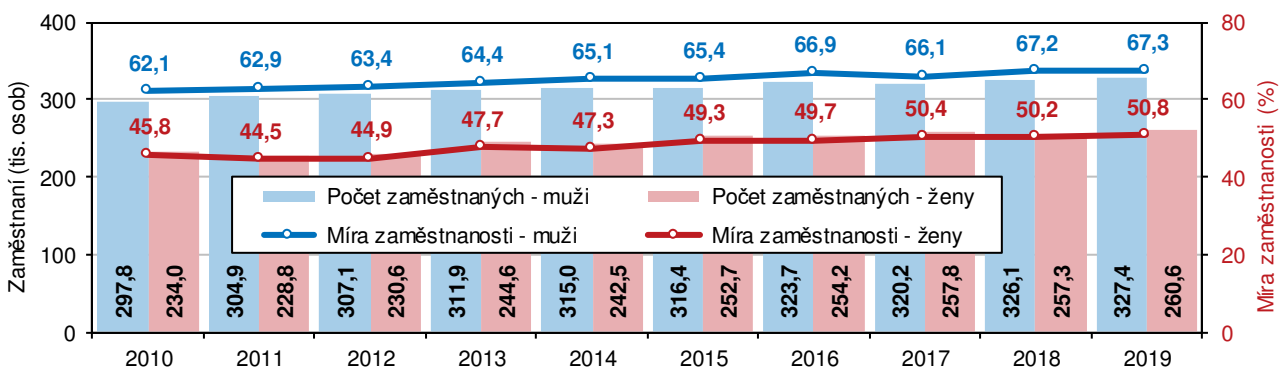

Míra ekonomické aktivity mužů mírně polesla, u žen byl zaznamenán nárůst.

Míra ekonomické aktivity (EA¹) podle výsledků VŠPS činila 60,1 % a zůstala na úrovni roku 2018. Mezi kraji byla 6. nejvyšší (nejvyšší v Praze – 65,4 % a nejnižší v Ústeckém kraji – 57,3 %). Nejvyšší míra EA byla v kraji vykázána v roce 2016, a to 60,4 %. Míra EA mužů v roce 2019 proti roku 2018 poklesla o 0,2 procentního bodu na 68,3 %. Nejvyšší míra EA mužů v uplynulých 10 letech byla zjištěna v roce 2016, a to 69,1 %. U žen tento ukazatel meziročně vzrostl o 0,3 bodu na 52,4 %, nejvyšší hodnota v posledním období byla zaznamenána v roce 2017, a to 52,7 %.

Graf 2.4. Zaměstnaní a míra zaměstnanosti podle pohlaví v Jihomoravském kraji

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

¹ Míra ekonomické aktivity je podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných, tedy pracovní síly, na počtu osob starších 15 let; míra zaměstnanosti je podíl počtu zaměstnaných na počtu osob starších 15 let; obecná míra nezaměstnanosti je podíl nezaměstnaných z pracovní síly.

Nárůst počtu zaměstnaných, míry zaměstnanosti mužů i žen byly na nejvyšší dosavadní úrovni.

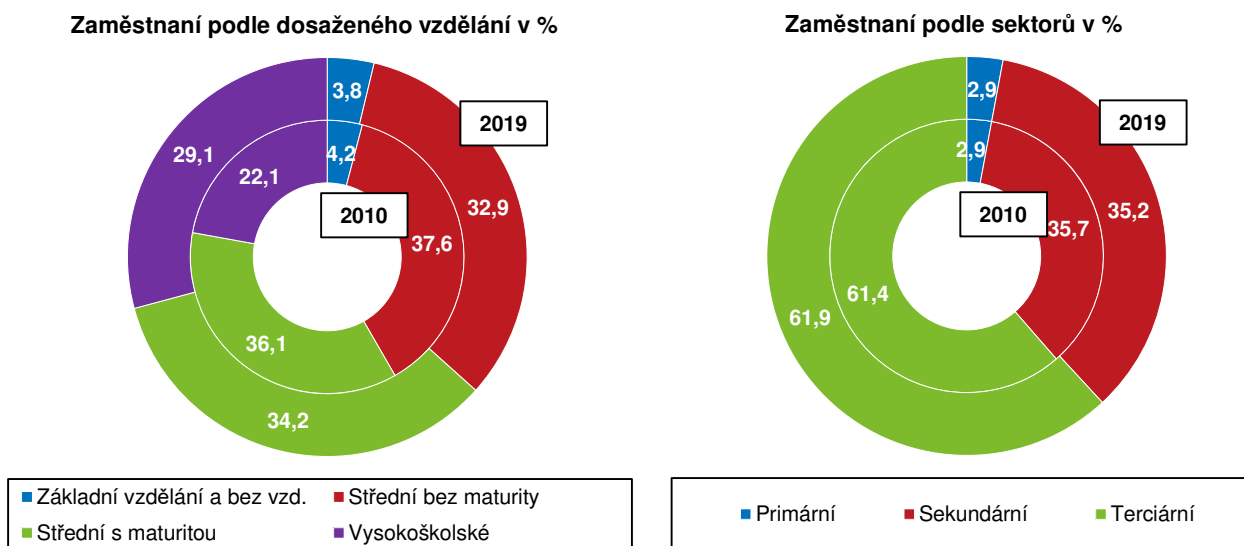
V roce 2019 bylo mezi zaměstnanými v kraji 327,4 tisíc mužů a 260,6 tisíc žen, meziročně se počet zaměstnaných žen zvýšil o 3,3 tisíc, počet zaměstnaných mužů vzrostl o 1,3 tisíc. Změnám v počtu zaměstnaných odpovídaly i změny v míře zaměstnanosti podle pohlaví. Míra zaměstnanosti mužů vzrostla z 67,2 % v roce 2018 na 67,3 % v roce 2019 (nejvyšší hodnota posledních let), míra zaměstnanosti žen vzrostla z 50,2 % na 50,8 % (rovněž nejvyšší hodnota posledních let). Celková míra zaměstnanosti dosáhla 58,9 %, proti předchozímu roku vzrostla o 0,4 bodu a mezi kraji byla 6. nejvyšší. K zásadním změnám v čase došlo v mírách zaměstnanosti podle věku. U osob ve věku 15 až 29 let byla v roce 2010 míra zaměstnanosti pouze 41,3 %, v roce 2019 již 48,0 %. Podobně u osob ve věku 60 a více let - v roce 2010 byla zjištěna hodnota 11,3 % a v roce 2019 již 16,9 %.

Zvyšuje se úroveň vzdělanosti zaměstnaných, podíl osob s vysokoškolským vzděláním za 10 let vzrostl o 7 procentních bodů.

Porovnání vzdělanostní struktury zaměstnaných v delším časovém období dokládá nárůst vzdělanosti. V roce 2019 v kraji se v porovnání s rokem 2010 snížil podíl zaměstnaných se základním vzděláním či bez vzdělání o 0,4 procentního bodu na 3,8 %, podíl středoškoláků bez maturity poklesl o 4,7 bodu na 32,9 % a podíl osob se středním vzděláním s maturitou o 1,9 bodu na 34,2 %. Podíl vysokoškoláků mezi zaměstnanými tak dosáhl 29,1 %, za 10 let vzrostl o 7,0 bodu a mezi kraji byl 2. nejvyšší (po Praze s podílem vysokoškoláků 45,1 %). Podíl zaměstnaných, kteří mají maturitu či vyšší vzdělání, v kraji vzrostl na 63,3 %, tedy o 5,1 bodu.

Graf 2.5. Zaměstnaní podle vzdělání a odvětvových sektorů v Jihomoravském kraji

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

Nevýznamné změny v zaměstnanosti podle sektorů.

Struktura zaměstnanosti podle sektorů v kraji nezaznamenala s odstupem 10 let již nijak výrazné změny. U zastoupení sekundárního sektoru se podíl snížil o 0,5 bodu na 35,2 %. Podíl zaměstnanosti v sektoru služeb vzrostl o 0,5 bodu na 61,9 %, podíl zaměstnaných v zemědělství zůstal na úrovni 2,9 %. Zaměstnanost v terciárním sektoru byla v roce 2019 mezi kraji 3. nejvyšší (po Praze a Středočeském kraji).

Podnikatelé tvořili necelých 14 % zaměstnaných, proti předchozímu roku jejich podíl poklesl a mezi kraji patří k nižším.

Z hlediska postavení v zaměstnání mezi zaměstnanými dlouhodobě převažují zaměstnanci (vč. členů produkčních družstev). V roce 2019 v kraji tvořili 85,9 % zaměstnaných a 13,7 % ze zaměstnaných byli podnikatelé (zaměstnavatelé a pracující na vlastní účet). Meziročně se podíl zaměstnanců zvýšil o 1,2 procentních bodů, podíl podnikatelů poklesl o 1,0 bodu a mezi kraji patřil spíše k nižším (resp. byl 4. nejnižší).

Podle klasifikace zaměstnání byli v letech 2016 až 2019 nejčetnější skupinou zaměstnaní v pozici specialistů.

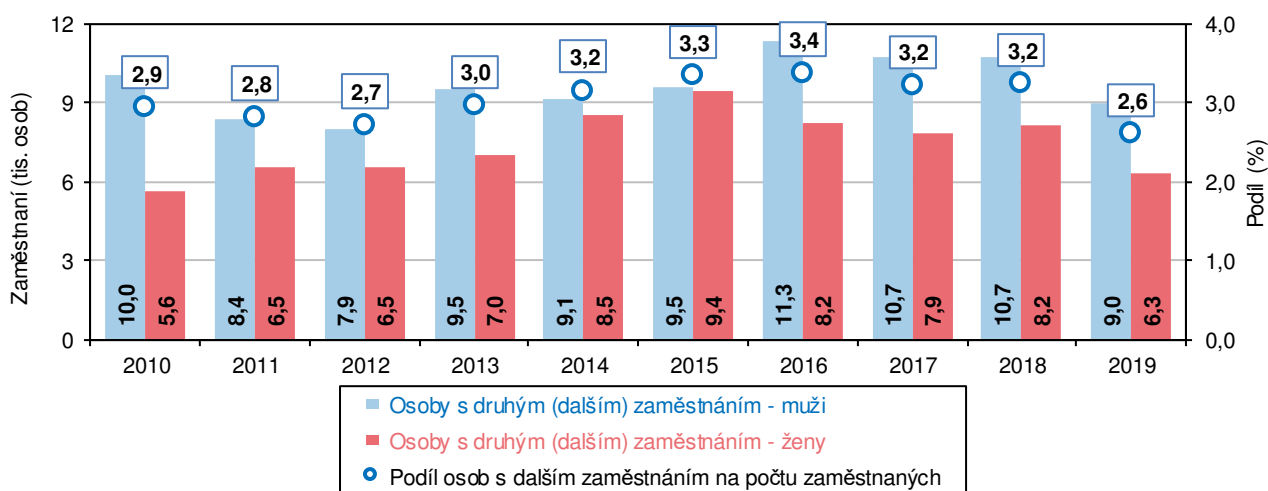
Z pohledu klasifikace zaměstnání ještě v roce 2015 v kraji tvořili největší část zaměstnaných pracovníci zařazení jako techničtí a odborní pracovníci, v pořadí četnosti následovali specialisté a řemeslníci a opraváři. Ovšem v letech 2016 až 2019 už byli nejčetnější skupinou zaměstnaní v pozici specialistů, následovali zaměstnaní v pozici technických a odborných pracovníků a třetí v pořadí zůstali řemeslníci a opraváři.

Obecná míra nezaměstnanosti byla mezi kraji 5. nejvyšší. Vyšší nezaměstnanost je z hlediska věku mezi mladými a z hlediska vzdělání u osob s nižším stupněm vzdělání.

Obecná míra nezaměstnanosti v roce 2019 v kraji činila 2,1 % (v roce 2018 2,6 %) a byla 5. nejvyšší mezi kraji a mírně nad úroveň ČR (2,0 %). U mužů dosáhla „jen“ 1,4 % (v roce 2018 1,8 %), u žen byla vyšší, a to 3,0 % (v roce 2018 3,6 %). Specifická míra nezaměstnanosti podle věku se v jednotlivých věkových kategoriích pracovní síly liší, liší se i meziroční změnou. Ve věkové skupině 15 až 29 let činila 3,7 % (v roce 2018 4,5 %), naproti tomu ve věkové skupině 30 až 44 let to bylo pouze 1,9 % (2,6 % v roce 2018) a ve věkové skupině osob starších 60 let dokonce pouze 1,0 % (2,1 % v roce 2018). Jen ve věkové kategorii 45 až 59 let se míra nezaměstnanosti meziročně zvýšila, a to o 0,2 bodu na 2,1 %. Liší se i specifická míra nezaměstnanosti podle dosaženého vzdělání. Obecně platí, že specifická míra nezaměstnanosti podle vzdělání (podíl vybrané skupiny nezaměstnaných z vybrané skupiny pracovní síly) klesá se vzrůstajícím stupněm vzdělání.

Graf 2.6. Osoby s druhým (dalším) zaměstnáním podle pohlaví v Jihomoravském kraji

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

Když jedno zaměstnání nestačí.

V roce 2012 byl v kraji z 10letého období zjištěn nejnižší počet osob s druhým, resp. dalším zaměstnáním – 14,5 tisíc osob tvořilo 2,7 % ze zaměstnaných. Maximálního počtu 19,5 tisíc bylo dosaženo v roce 2016 (3,4 % z počtu zaměstnaných). Druhé či další zaměstnání v roce 2019 v kraji mělo 15,3 tisíc osob (3. nejnižší počet z let 2010 až 2019), meziročně se jejich počet snížil o 3,5 tisíc. V mezikrajském srovnání byl celkový počet po Praze 2. nejvyšší, podíl na zaměstnaných byl až 6. nejvyšší (spolu s Olomouckým krajem). Mezi osobami s dalším zaměstnáním v jednotlivých letech v kraji převažovali muži. Výjimkou byl rok 2015, kdy počet mužů i žen byl téměř shodný.

Více než 22 % ekonomicky neaktivních tvoří osoby ve věku 15 až 29 let.

Vedle ekonomicky aktivních, kteří se účastní trhu práce, tvoří významnou část obyvatelstva skupina osob ekonomicky neaktivních. V roce 2019 bylo v Jihomoravském kraji 398,3 tisíc neaktivních osob, tvořily 39,9 % obyvatel starších 15 let a jejich počet se meziročně téměř nezměnil (pokles o 0,2 tisíc). Podle věku je mezi osobami ekonomicky neaktivními nejpočetnější skupina osob ve věku 60 a více let (257,2 tisíc, tj. 64,6 % z neaktivních) a osoby ve věku 15 až 29 let (89,4 tisíc, tj. 22,4 %).

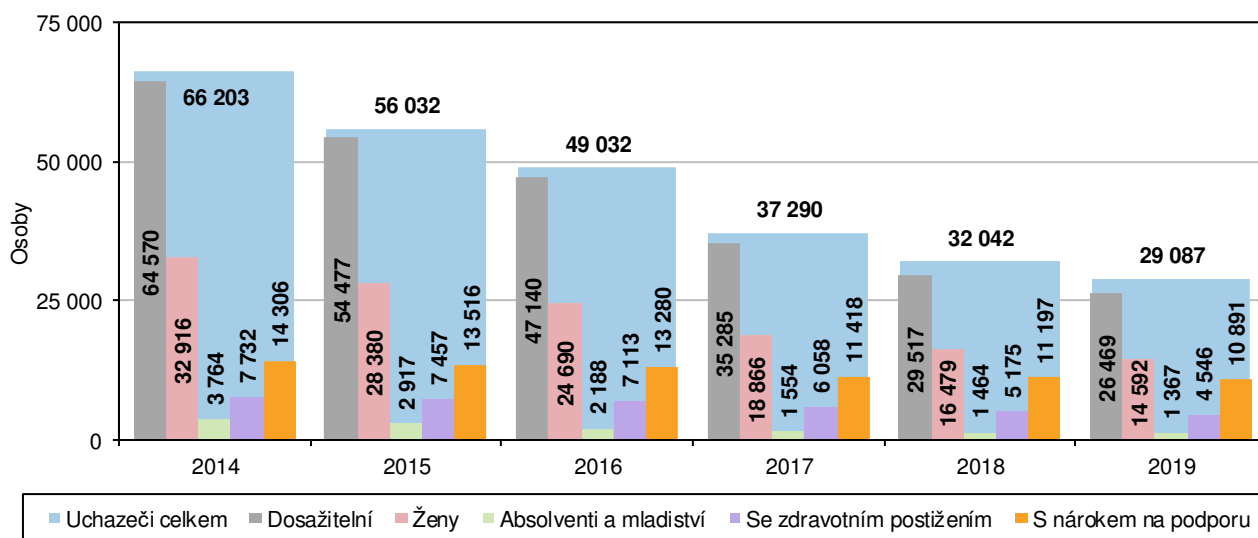
Nezaměstnanost

Počet uchazečů o zaměstnání každoročně klesal.

Podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ČR bylo ke konci roku 2019 na úřadech práce v Jihomoravském kraji evidováno 29 087 uchazečů o zaměstnání, z tohoto počtu bylo 14 592 žen (50,2 %). Proti konci roku 2018 se počet nezaměstnaných snížil o 2 955. Snižování počtu uchazečů o zaměstnání v kraji bylo zaznamenáno již šestý rok po sobě. Proti maximu, jehož bylo dosaženo v roce 2013, byl stav na konci roku 2019 téměř o 43 tisíc uchazečů nižší.

Graf 2.7. Uchazeči o zaměstnání v Jihomoravském kraji (k 31. 12.)

Pramen: MPSV

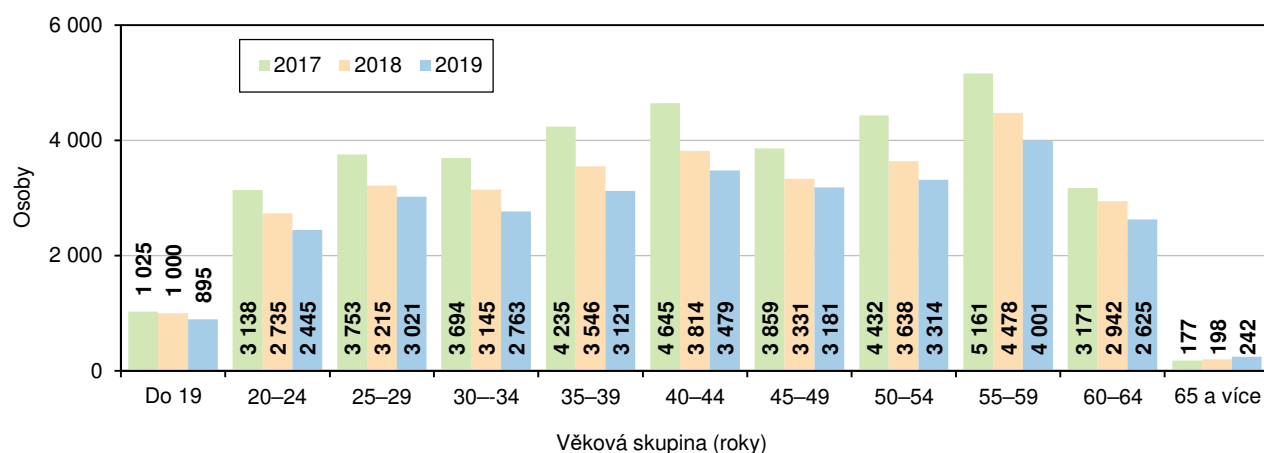

Většina uchazečů o zaměstnání je schopna začít pracovat při nabídce vhodného místa.

Z celkového počtu uchazečů o zaměstnání bylo 91,0 % uchazečů dosažitelných (ti, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa). V dalším členění bylo mezi uchazeči o práci 4,7 % absolventů a mladistvých, 15,6 % osob se zdravotním postižením, 37,4 % uchazečů o zaměstnání mělo nárok na podporu. Z grafu 2.7. jsou zřejmé počty a odvoditelný meziroční pokles počtu jednotlivých kategorií uchazečů o zaměstnání – dosažitelní uchazeči (- 3 048 osob, tj. o 10,3 %), absolventi a mladiství (- 97, o 6,6 %), osoby se zdravotním postižením (- 629, o 12,2 %), uchazeči o zaměstnání s nárokem na podporu (méně o 306 osob, o 2,7 %).

Graf 2.8. Uchazeči o zaměstnání v Jihomoravském kraji podle věkových skupin (k 31. 12.)

Pramen: MPSV

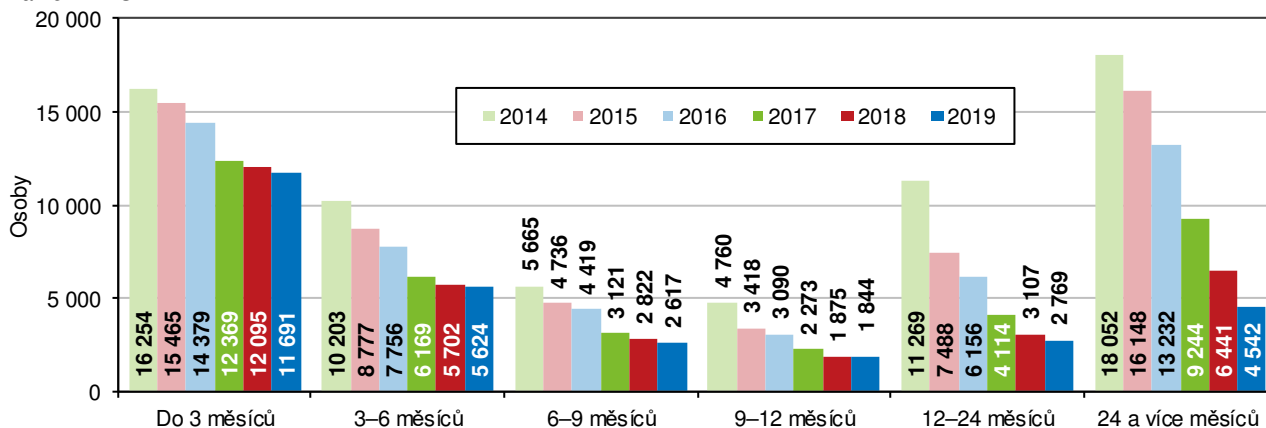

Po 3 roky mezi uchazeči bylo nejvíce osob ve věku 55 až 59 let.

Z pohledu věkového složení uchazečů tvořily největší skupinu uchazečů osoby ve věku 55 až 59 let s 13,8% podílem na celku. U počtu těchto uchazečů došlo v porovnání s koncem roku 2018 současně k největšímu snížení, a to o 477 osob. Největší relativní pokles byl však zaznamenán ve věkové kategorii 30 až 34 let, kde počet uchazečů meziročně klesl o 12,1 %. Průměrný věk uchazečů na konci roku 2019 činil 42,7 let, což byl stejný věk jako na konci roku 2017 a 2018.

Graf 2.9. Uchazeči o zaměstnání v Jihomoravském kraji podle délky nezaměstnanosti (k 31. 12.)

Pramen: MPSV

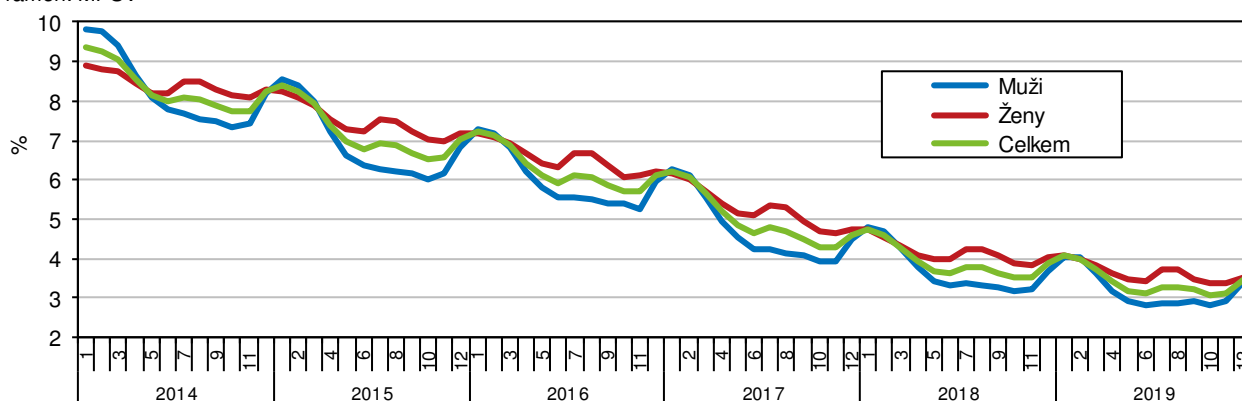

Zlepšení situace v dlouhodobé nezaměstnanosti nevedlo k posunu v mezikrajším srovnání.

Z hlediska délky nezaměstnanosti tvořili nejpočetnější skupinu uchazeči s délkou evidence do 3 měsíců. Jejich absolutní počet v porovnání s předchozím rokem sice klesl, ale relativně jejich zastoupení vzrostlo o 2,4 procentních bodů na 40,2 %. Druhou největší skupinu (19,3 %) zaujímal uchazeči, kteří byli evidováni v délce 3 až 6 měsíců. Oproti předchozímu roku tak došlo ke změně, neboť druhou nejvíce zastoupenou skupinou na konci roku 2018 byli uchazeči s evidencí déle než 2 roky. Právě těchto uchazečů ubylo meziročně nejvíce (o 1 899 osob), jejich podíl na celku poklesl z 20,1 % v roce 2018 na 15,6 %. Dlouhodobá nezaměstnanost je prezentována i jako podíl dlouhodobě nezaměstnaných (12 měsíců a déle) na počtu obyvatel ve věku 15 až 64 let. I v tomto způsobu vyjádření došlo ke zlepšení dlouhodobé nezaměstnanosti – v roce 2015 podíl dlouhodobě nezaměstnaných na počtu obyvatel ve věku 15 až 64 let v kraji činil 3,04 %, v roce 2017 poklesl na 1,74 % a v roce 2019 činil 0,96 %. I přes snížení byl tento podíl mezi kraji 2. nejvyšší (po Moravskoslezském kraji).

Graf 2.10. Podíl nezaměstnaných na konci měsíce v Jihomoravském kraji podle pohlaví

Pramen: MPSV

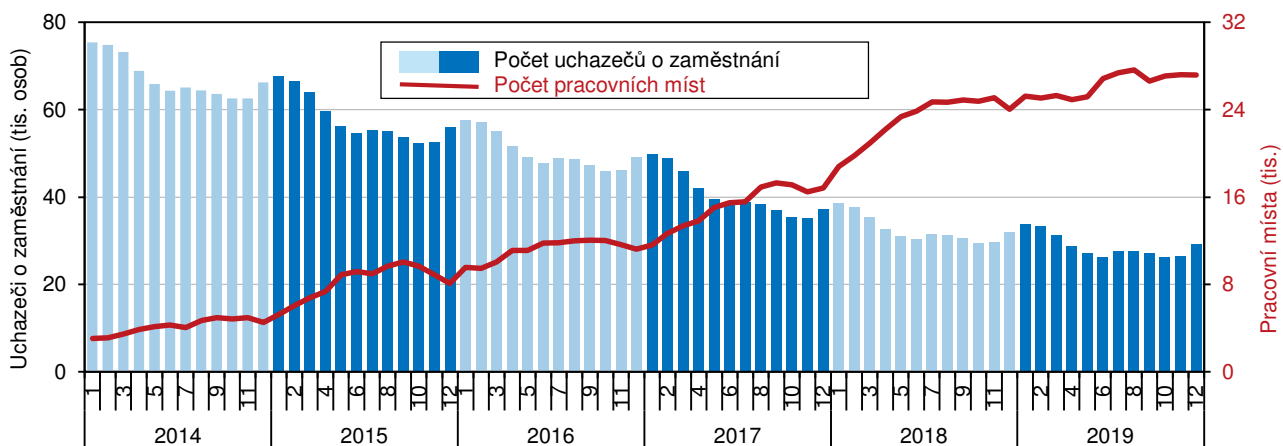

Podíl nezaměstnaných převyšuje republikovou hodnotu a mezi kraji je 3. nejvyšší. Nezaměstnanost ovlivňují sezonní práce.

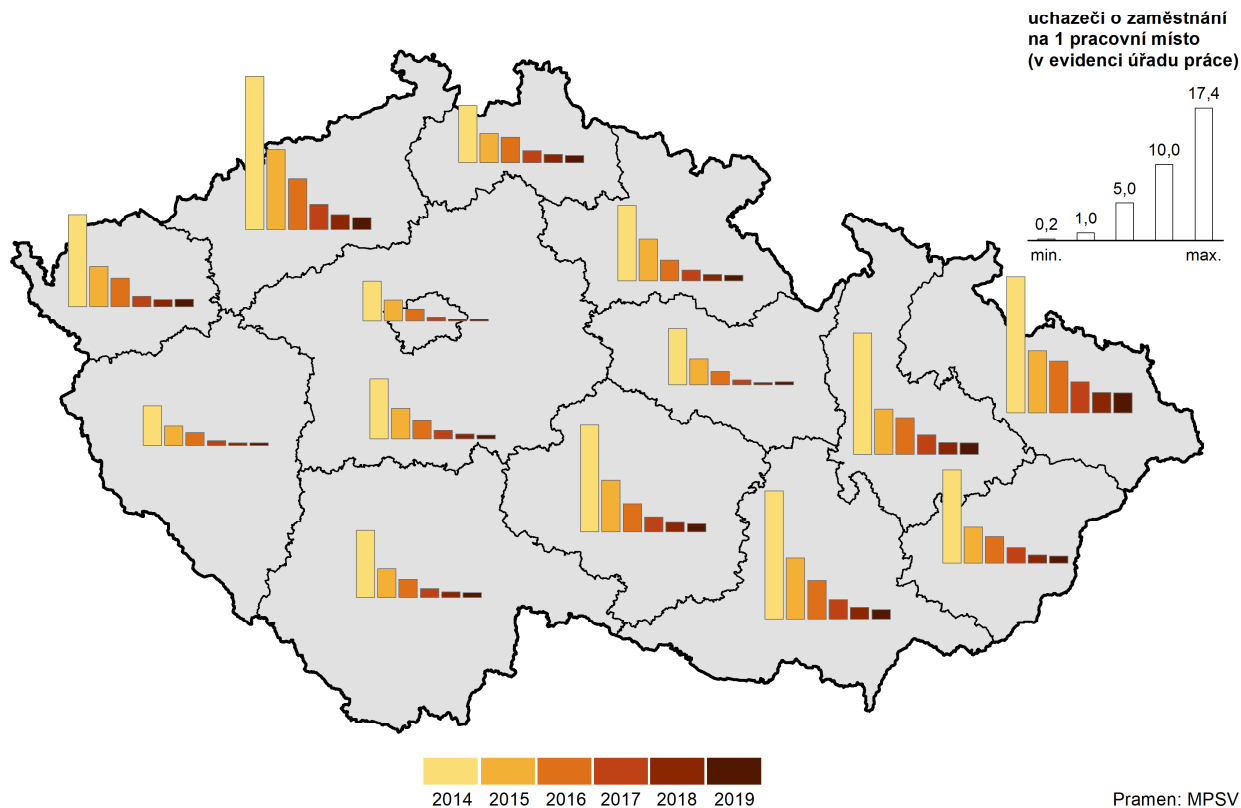
Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu v Jihomoravském kraji k 31. 12. 2019 činil 3,48 %, meziročně se snížil o 0,39 procentního bodu. V mezikrajském porovnání byl podíl 3. nejvyšší a o 0,61 bodu převyšoval republikový průměr. Nejvyšší podíl nezaměstnaných byl vykázán v Moravskoslezském kraji (4,44 %), nejnižší v Praze (1,90 %). Míra nezaměstnanosti je ovlivněna sezonními pracemi, k nárůstu hodnoty podílu nezaměstnaných mužů i žen zpravidla dochází v zimních měsících, nejnižší hodnoty jsou zaznamenány v letních a podzimních měsících. Graf 2.10. vedle měsíčních výkyvů podílu nezaměstnaných ukazuje především celkový sestupný trend v zobrazeném období.

Graf 2.11. Počet uchazečů o zaměstnání a počet pracovních míst v Jihomoravském kraji

Pramen: MPSV

Uchazeči o zaměstnání na pracovní místo v evidenci úřadu práce v krajích v letech 2014 až 2019 (stav k 31. 12.)

Pramen: MPSV

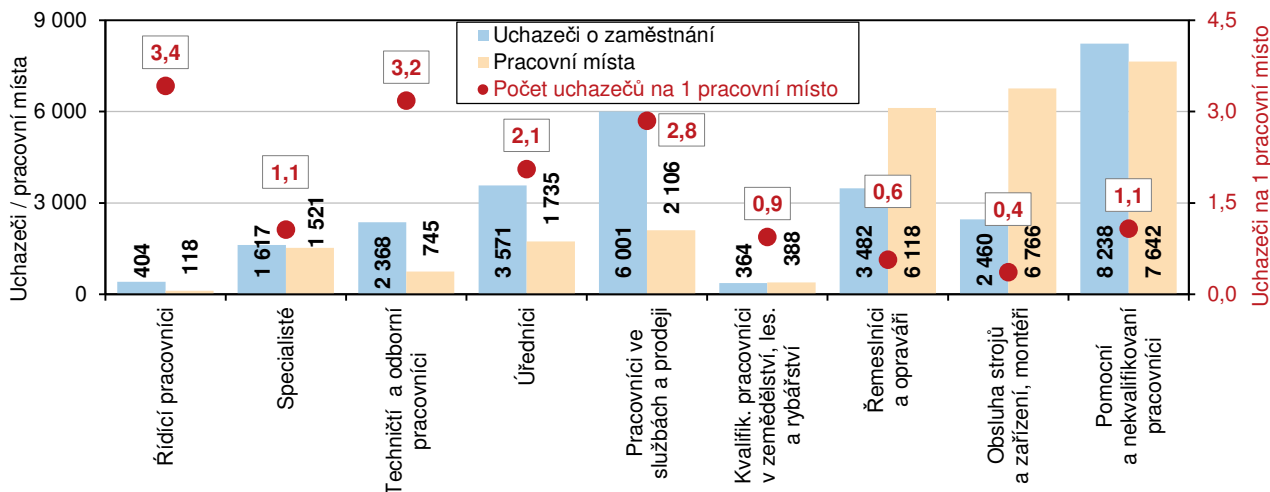

V evidenci úřadů práce bylo 27 tisíc pracovních míst, v posledním měsíci roku 2019 na 1 volné místo připadlo 1,1 uchazečů.

Počet uchazečů postupně klesal, naopak počet pracovních míst narůstal. Úřady práce v Jihomoravském kraji nabízely ke konci prosince 2019 celkem 27 149 míst, což bylo o 3 135 míst více než na konci roku 2018. Zvýšení počtu volných míst a snížení počtu uchazečů o zaměstnání znamenalo, že počet uchazečů připadajících na 1 volné místo se meziročně opět snížil. Ke konci roku 2018 připadlo na 1 místo 1,3 uchazečů, ke konci roku 2019 to bylo 1,1 uchazečů, což byl i přes pokles 4. nejvyšší počet mezi kraji.

Graf 2.12. Uchazeči o zaměstnání a pracovní místa podle klasifikace zaměstnání v kraji (k 31. 12. 2019)

Pramen: MPSV

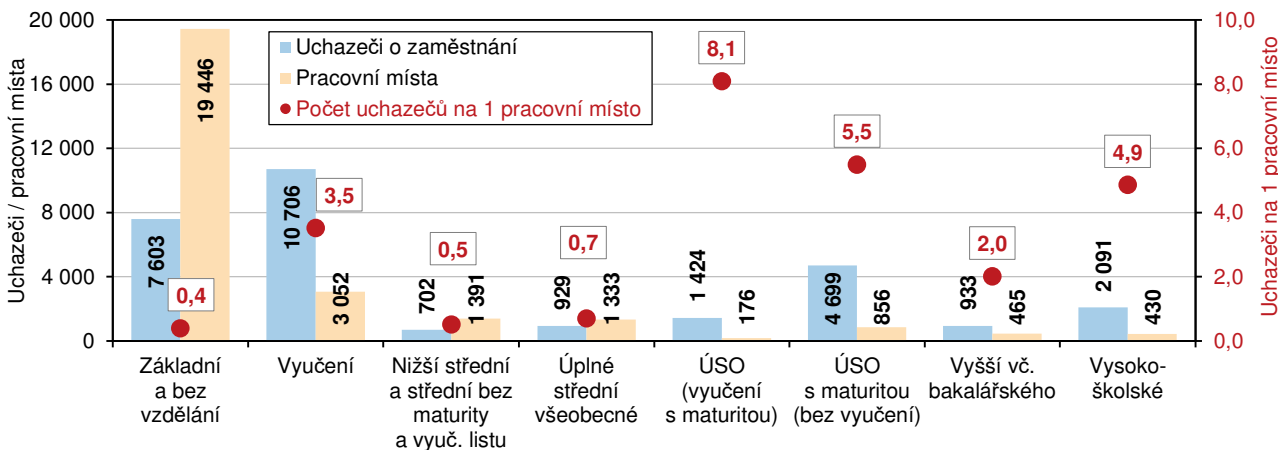

Nabídka pracovních míst podle klasifikace zaměstnání se rozchází s nabídkou kvalifikace uchazečů o zaměstnání.

V členění podle klasifikace zaměstnání byl nejvyšší počet uchazečů o zaměstnání v kraji zařazen mezi pomocné a nekvalifikované pracovníky – 8 238 uchazečů (9 305 uchazečů v roce 2018). V této kategorii byl i nejvyšší nabízený počet pracovních míst – 7 642 (v předchozím roce 7 537). Nejpříznivější postavení na trhu práce měli pracovníci zařazení jako obsluha strojů a zařízení, montéři, a také řemeslníci a opraváři a kvalifikovaní pracovníci v zemědělství. U všech 3 kategorií nabídka míst byla vyšší než „poptávka“ a na 1 místo zde připadlo od 0,4 po 0,9 uchazečů. Naproti tomu na jedno místo řídicího pracovníka nebo pracovníka technického a odborného připadli více než 3 uchazeči. V roce 2018 byl nejvyšší převis poptávky nad nabídkou u kvalifikovaných pracovníků v zemědělství, kde na 1 místo připadlo 3,8 uchazečů.

Graf 2.13. Uchazeči o zaměstnání a pracovní místa podle vzdělání v kraji (k 31. 12. 2019)

Pramen: MPSV

Více než 19 tisíc nabízených pracovních míst neklade nároky na vzdělání.

Ze srovnání „nabídky a poptávky“ z pohledu požadavku na vzdělání je v roce 2019 zřejmá nejobtížnější pozice nezaměstnaných s úplným středním vzděláním s vyučením s maturitou, resp. s maturitou bez vyučení. Na 1 volné místo připadlo 8,1 uchazečů, resp. 5,5 uchazečů. V předcházejícím roce byla situace u nezaměstnaných s touto úrovní vzdělání obdobná – 5,3, resp. 6,1 uchazečů na 1 místo. Naopak nejlépe na tom byli, stejně jako v roce 2018, uchazeči se základním vzděláním či bez vzdělání a nižším středním vzděláním. Na jedno místo na konci roku 2019 u nich připadlo 0,4, resp. 0,5 uchazečů (předešlý rok 0,5, resp. 0,6).

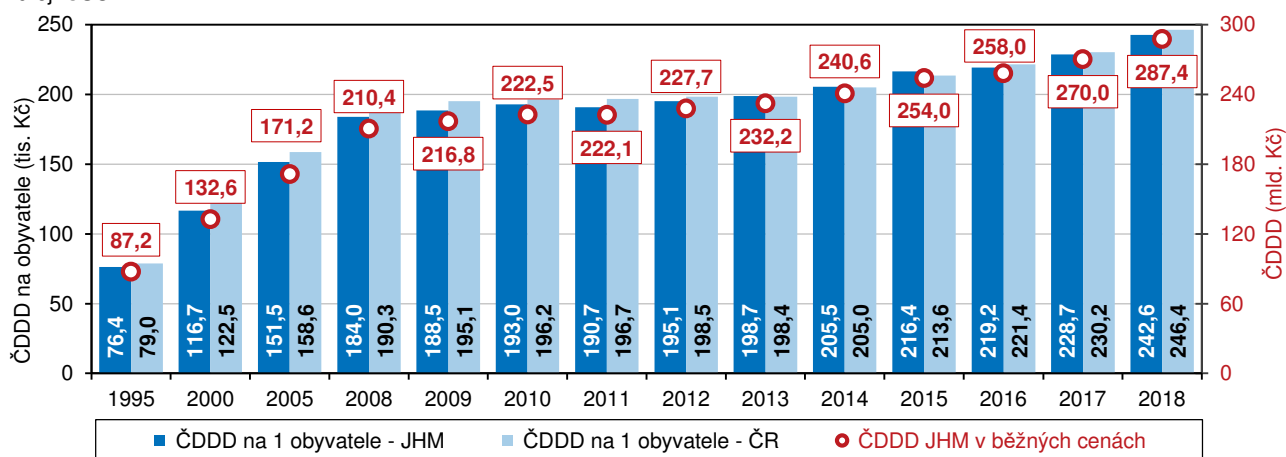
Příjmy a životní podmínky domácností

Čistý disponibilní důchod domácností se v kraji s výjimkou roku 2011 každoročně zvyšoval.

Hodnota čistého disponibilního důchodu domácností (ČDDD) dosáhla v roce 2018 v Jihomoravském kraji 287,4 mld. Kč běžných cen, což v přepočtu na jednoho obyvatele představovalo částku 242,6 tisíc Kč. Tento makroekonomický ukazatel, i když vyjádřený v běžných cenách, se s výjimkou roku 2011 zvyšoval jak v absolutním vyjádření, tak v přepočtu na 1 obyvatele. Meziroční nárůst v roce 2018 činil 17,4 mld. Kč, resp. 13,8 tis. Kč na obyvatele.

Graf 2.14. Čistý disponibilní důchod domácností v Jihomoravském kraji (běžné ceny)

Zdroj: ČSÚ

Krajská hodnota ČDDD připadajícího na 1 obyvatele převyšovala republikový průměr pouze v letech 2013 až 2015.

Krajská hodnota ČDDD přepočtená na obyvatele byla až do roku 2012 pod republikovým průměrem. Pouze v letech 2013 až 2015 byl republikový průměr překročen, hodnoty let 2016 až 2018 znovu za republikovým průměrem zaostávaly. Hodnota ČDDD na obyvatele byla v roce 2018 ve srovnání s ostatními kraji 3. nejvyšší (spolu s Krajem Vysočina za Prahou a Středočeským krajem). Podíl Jihomoravského kraje na ČDDD republiky byl v minulých letech nejnižší v roce 2003, a to 10,3 %. V posledních 6 letech (roky 2013 až 2018) byl podíl kraje na republikovém celku na hranici 11 % či ji překračoval. Hodnota podílu v roce 2018 činila 11,0 % a mezi kraji byla 3. nejvyšší.

Pátý rok v řadě rostl průměrný čistý roční příjem domácností.

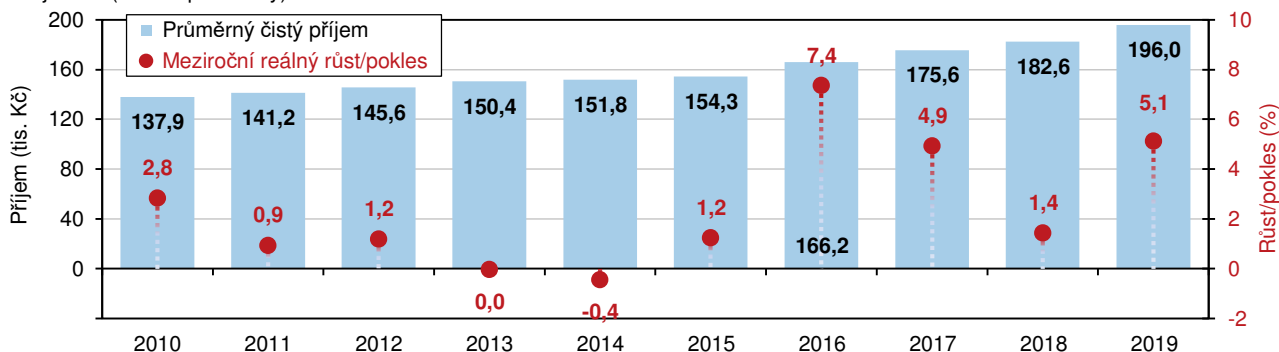
Výsledky dalšího ročníku šetření Životní podmínky přinesly údaje týkající se sociální a ekonomické situace domácností. Šetření proběhlo na jaře 2019, hlavní výsledky mapovaly výši a složení příjmů domácností v kraji v roce 2018, doplňující šetření o subjektivních názorech, materiálním nedostatku bylo spojeno s dobou dotazování. Průměrný čistý roční příjem domácností v Jihomoravském kraji meziročně vzrostl z 182,6 tisíc Kč na osobu v roce 2017 na 196,0 tisíc Kč v roce 2018 (průměrný čistý měsíční příjem na osobu se zvýšil z 15 218 Kč na 16 333 Kč). Reálný růst příjmů v kraji tak dosáhl 5,1 % a pokračoval již 5. rok - po stagnaci v roce 2012 a poklesu

reálného příjmu v roce 2013 (pro určení reálného růstu použit index spotřebitelských cen daného roku za celou ČR).

Graf 2.15. Průměrný roční peněžní příjem^{*)} na osobu v domácnosti v Jihomoravském kraji

Zdroj: ČSÚ (Životní podmínky)

*) příjmy domácností jsou šetřeny za předchozí rok

Mezi kraji byl 3. nejvyšší.

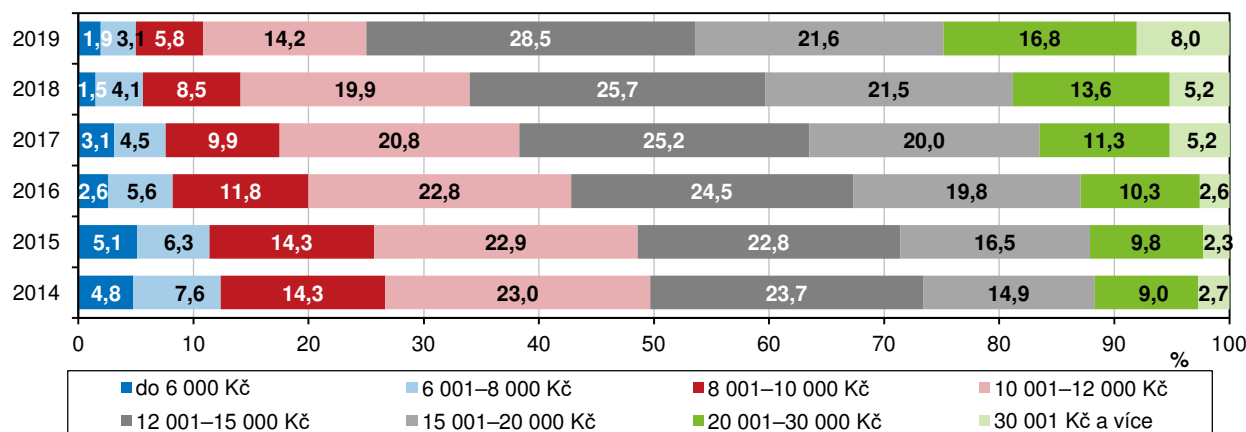
V žebříčku 14 krajů ČR byl Jihomoravský kraj vyšší průměrných čistých ročních příjmů na osobu na 3. místě (počítáno od nejvyšší hodnoty) a byl o 928 Kč nad republikovým průměrem. Nejvyšší roční čisté příjmy byly zjištěny v Praze (251,0 tisíc Kč ročně na osobu), naopak nejnižší částka byla vykázána ve Zlínském kraji (175,8 tisíc Kč na osobu).

V kraji jsou i domácnosti s příjmovou hranicí do 6 tisíc Kč na osobu, ale také domácnosti, v nichž měsíční příjem na osobu přesahuje 50 tisíc Kč.

Nejvíce jihomoravských domácností mělo podle výsledků šetření čistý měsíční příjem v rozmezí 12 až 15 tisíc Kč na osobu (28,5 % domácností), následovalo příjmové rozmezí 15 až 20 tisíc Kč na osobu (21,6 % domácností). Nejnižší příjmovou hranicí do 6 tisíc Kč měsíčně na osobu přiznalo 1,9 % domácností, proti předchozímu roku uvedený podíl vzrostl o 0,4 procentního bodu. V kraji bylo i 7,3 % domácností, v nichž čistý měsíční příjem na osobu byl v rozmezí 30 až 50 tisíc Kč, a 0,7 % domácností, v nichž měsíční příjem na osobu přesahoval 50 tisíc Kč. Oproti předchozímu roku nejvýrazněji vzrostl podíl domácností s příjmem 20 až 30 tisíc Kč na osobu, a to o 3,2 procentního bodu na 16,8 %.

Graf 2.16. Rozdělení domácností v Jihomoravském kraji podle čistého měsíčního příjmu^{*)} na osobu

Zdroj: ČSÚ (Životní podmínky)

*) příjmy domácností jsou šetřeny za předchozí rok

Vzrostl počet domácností, které vycházely s příjmem snadno či velmi snadno.

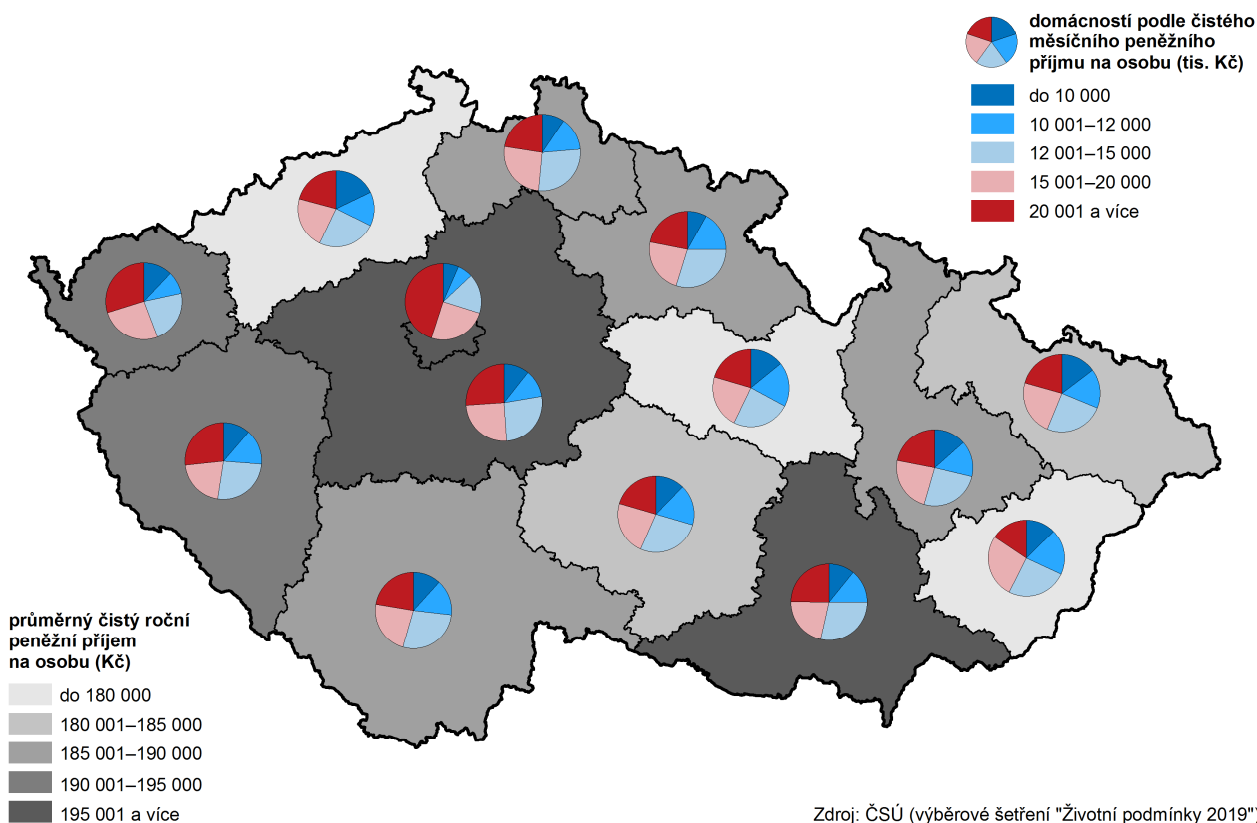
Součástí výsledků šetření bylo i srovnání subjektivních názorů domácností na hospodaření s rozpočtem (spojeno s dobou dotazování, tj. rokem 2019). Ještě v roce 2018 vycházela se svými příjmy s velkými obtížemi nebo s obtížemi šestina jihomoravských domácností, v roce 2019 se podíl meziročně snížil o 4,1 procentního

bodů na 12,4 %, proti roku 2010 byl o dokonce o 13,7 bodů nižší. V součtu 63,5 % domácností v kraji s příjmem vycházelo snadno, docela či velmi snadno, podíl těchto „snadných“ domácností ve srovnání s předešlým rokem vzrostl o 7,4 bodů.

Klesající podíl domácností, které trpí pojmenovaným materiálním nedostatkem.

Podíl osob či domácností, které trpí určitým materiálním nedostatkem, tzn., že si nemohou dovolit některé věci, služby či požitky, meziročně v kraji poklesl, u některých dotazovaných oblastí až na nejmenší hodnoty posledních let. Již tradičně domácnostem nejvíce problémů činí zaplacení neočekávaných výdajů a týdenní dovolené mimo domov pro všechny členy domácnosti. Zaplatit neočekávaný výdaj ve výši 11 200 Kč si nemohlo dovolit 23,8 % domácností (v předešlém roce 26,1 % domácností) a týdenní dovolenou si nemohlo dovolit 20,6 % domácností (o 1,8 procentních bodů méně než v roce 2018). O 1,1 bodu (na 4,5 %) ale vzrostl podíl domácností, které nemohou dostatečně vytápět byt. Naopak o 2,1 bodu na 6,7 % v roce 2019 poklesl podíl domácností, ve kterých si nemohou dovolit jíst obden maso.

Příjmy domácností v krajích v roce 2018

Mzdy

Mzdy jsou zjišťovány podle skutečného místa pracoviště.

Průměrná mzda je zjišťována tzv. pracovištní metodou, územní třídění je provedeno podle místa skutečného pracoviště zaměstnanců. Průměrná hrubá měsíční mzda je podíl mzdových prostředků (vč. příplatků za přesčas, odměn, náhrad mzdy atd.) připadající na jednoho zaměstnance za měsíc. Nevypovídá tedy o výplatě jednoho konkrétního zaměstnance. Výsledky strukturálních výdělkových statistik uvádějí, že zhruba dvě třetiny zaměstnanců mají mzdu nižší než je průměr.

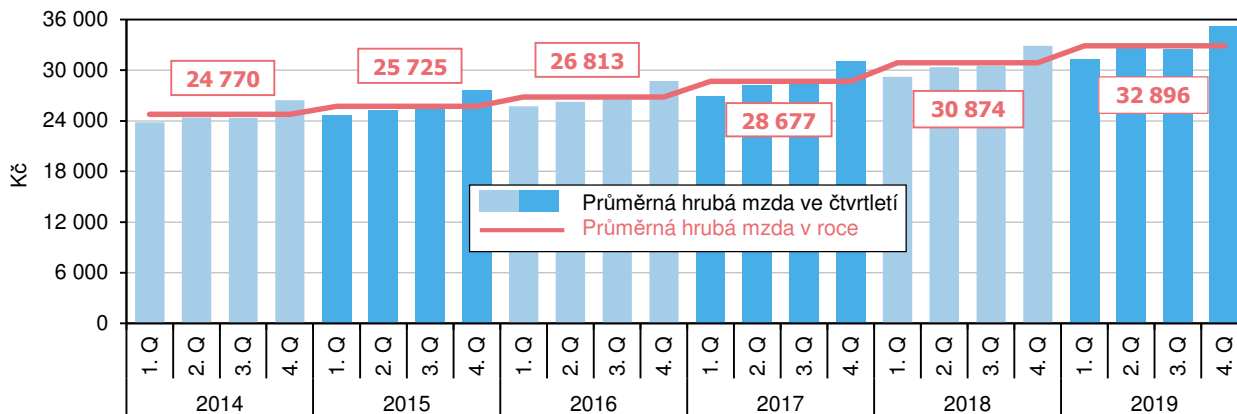

Průměrná mzda byla mezi kraji 4. nejvyšší, ale svou výší zaostávala za republikovým průměrem.

Průměrná nominální mzda dosáhla v Jihomoravském kraji za 12 měsíců roku 2019 výše 32 896 Kč a proti předchozímu roku vzrostla o 2 022 Kč (o 6,5 %). Ve srovnání s ostatními kraji byly mzdy v Jihomoravském kraji 4. nejvyšší, růst mezd byl ale 6. nejnižší (spolu se Zlínským a Libereckým krajem). Ve srovnání s republikovým průměrem mzda zaostávala o 1 229 Kč, růst mzdy byl shodný s růstem mezd v ČR. Spotřebitelské ceny se v roce 2019 zvýšily o 2,8 % (index spotřebitelských cen za celou ČR), reálná mzda tak v kraji proti roku 2018 vzrostla o 3,6 %.

Graf 2.17. Průměrná hrubá měsíční mzda v Jihomoravském kraji (pracovištní metoda)

Zdroj: ČSÚ

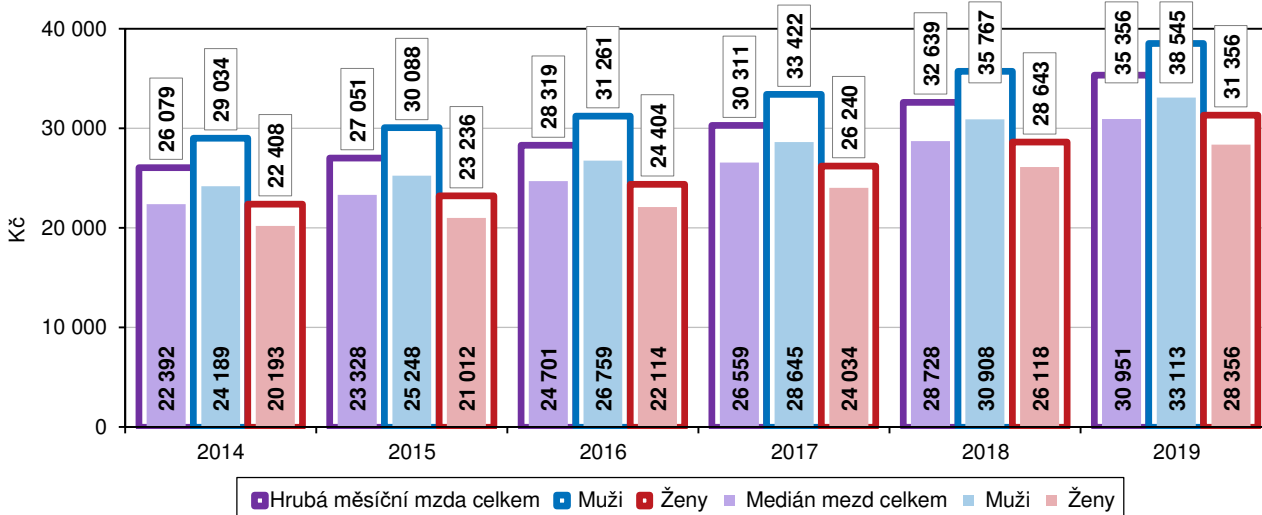
Pozn.: v roce 2019 předběžné výsledky

V odvětví ubytování, stravování a pohostinství jsou průměrné mzdy nejnižší.

V členění podle odvětví jsou k dispozici pouze předběžné údaje o průměrných mzdách za rok 2018. Nejvyšší mzdy podle těchto výsledků byly v kraji vypláceny v odvětví informačních a komunikačních technologií (více než 52 tisíc Kč) a v těžbě a dobývání (téměř 46 tisíc Kč). Naopak v odvětví ubytování, stravování a pohostinství částka průměrné mzdy jen mírně překročila hranici 18 tisíc Kč.

Graf 2.18. Průměrná hrubá měsíční mzda a medián mzd v Jihomoravském kraji (strukturální šetření mezd)

Pramen: MPSV

Strukturální šetření o mzdách se liší od ostatních mzdových zjišťování.

Český statistický úřad ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí publikuje výsledky strukturální statistiky mezd zaměstnanců. Toto výběrové šetření se odlišuje od ostatních mzdových zjišťování, protože jsou přímo sledovány mzdy jednotlivých zaměstnanců a nikoli celkové objemy mzdových prostředků na úrovni podniků či organizací. To je jedním z důvodů, proč se průměrná mzda z různých

mzdových zjišťování od sebe liší. Od roku 2011 byli do šetření zahrnuti i zaměstnanci z podniků s méně než 10 zaměstnanci a také zaměstnanci neziskových institucí a podnikatelů-fyzických osob.

Rozdíl mezi průměrnou mzdou mužů a žen se znovu zvýšil, činí více než 7 tisíc Kč.

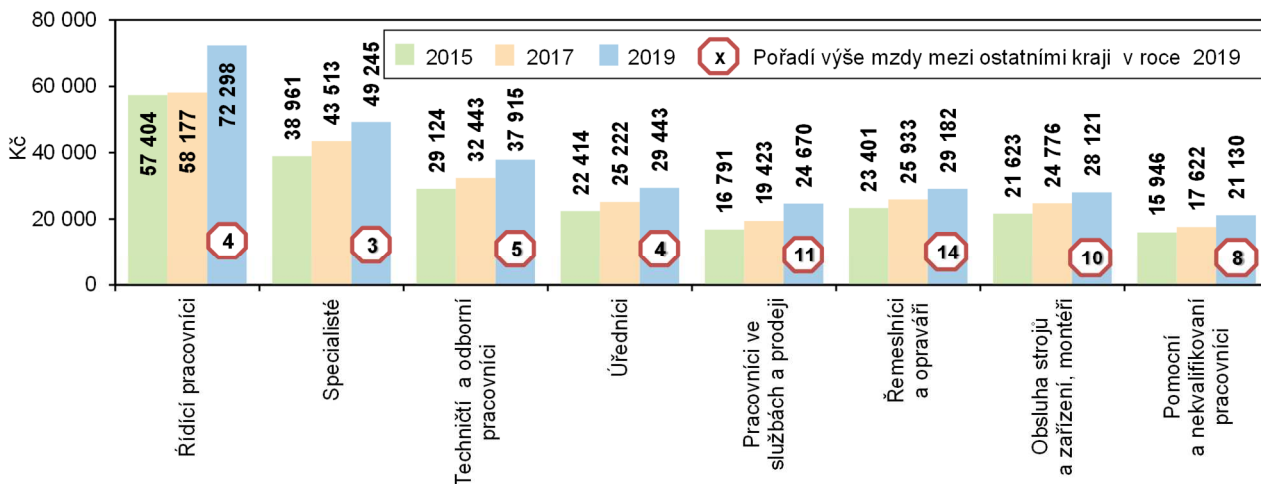
Průměrná hrubá měsíční mzda v Jihomoravském kraji v roce 2019 dosáhla podle výsledků strukturálního šetření částky 35 356 Kč (38 545 Kč u mužů a 31 356 Kč u žen), ve srovnání s ostatními kraji byla 3. nejvyšší. Proti roku 2018 se průměrná měsíční mzda zvýšila o 2 717 Kč (o 2 778 Kč u mužů a o 2 713 Kč u žen). Mzdy mužů v kraji jsou dlouhodobě vyšší než mzdy žen, rozdíl mezi nimi se meziročně znovu zvýšil (po mírném snížení rozdílu v letech 2017 a 2018 - v roce 2017 byla průměrná mzda žen v Jihomoravském kraji nižší o 7 182 Kč, v roce 2018 byl rozdíl 7 124 Kč a v roce 2019 7 189 Kč).

Medián měsíční mzdy dosáhl částky 30 951 Kč a byl o 4 405 Kč nižší než průměrná měsíční mzda.

Výsledkem strukturálního šetření mezd není jen průměrná mzda, na kterou zpravidla nedosáhnou dvě třetiny zaměstnanců, ale také medián mzdy. Ukazuje mzdu zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení (právě stejný počet mezd je vyšších i nižších než medián) a vypovídá tak mnohem lépe o skutečné mzdové úrovni. Medián mzdy v Jihomoravském kraji v roce 2019 dosáhl částky 30 951 Kč (33 113 Kč u mužů a 28 356 Kč u žen). Rozdíl výše průměrné mzdy a mediánu mezd tak činil 4 405 Kč. Medián mzdy v Jihomoravském kraji byl mezi kraji 4. nejvyšší.

Graf 2.19. Průměrná hrubá měsíční mzda podle tříd CZ-ISCO v Jihomoravském kraji (strukturální šetření mezd)

Pramen: MPSV

V mezikrajském srovnání výše mezd podle klasifikace zaměstnání si nejhůře stojí mzdy řemeslníků a opravářů a mzdy pracovníků ve službách a prodeji.

Výstupy z šetření mezd podle zaměstnání vychází z klasifikace zaměstnání ČSÚ (CZ-ISCO), vypracované na podkladě mezinárodního standardu. Vývoj mezd v Jihomoravském kraji a srovnání s ostatními kraji je znázorněno v grafu 2.19. – čísla v kroužku znamenají pořadí Jihomoravského kraje mezi ostatními kraji (řazeno od nejvyšší hodnoty). V pomyslném krajském žebříčku jsou nejlépe umístěni specialisté (vysoce kvalifikovaní nemanuální pracovníci). Naopak k těm horším výsledkům srovnání patří 14. místo mezd řemeslníků a opravářů a 11. místo u výše mezd pracovníků ve službách a prodeji.

Nejvyšší mzdy v kraji pobírají manažeři, nejnižší pomocní a nekvalifikovaní pracovníci. Rozdíl výše mezd v kraji mezi nejlépe ...

Stejně jako v ostatních krajích byly i v Jihomoravském kraji nejvyšší mzdy u pracovníků v manažerských pozicích (72 298 Kč). Právě u této kategorie zaměstnání byl zjištěn nejvyšší meziroční nárůst v relativním i v absolutním vyjádření (o 18,6 %, tj. o 11 338 Kč). Na opačném pólu žebříčku krajských mezd podle kategorie zaměstnání jsou mzdy pomocných a nekvalifikovaných pracovníků. V roce 2019 činily jen 21 130 Kč, navíc zde byl zaznamenán nejnižší meziroční nárůst, a to

... a nejhůře odměňovanými kategoriemi zaměstnání se zvýšil.

v relativním i v absolutním vyjádření (o 5,0 %, tj. o 1 011 Kč). Rozdíl výše mezd v kraji mezi nejlépe a nejhůře odměňovanými kategoriemi zaměstnání (řídící pracovníci vs. pomocní a nekvalifikovaní pracovníci) se zvýšil. V roce 2015 byla mzda řídicích pracovníků vyšší o 41,5 tisíc Kč, v roce 2019 byla proti mzdě pomocných pracovníků vyšší již o 51,2 tisíc Kč.

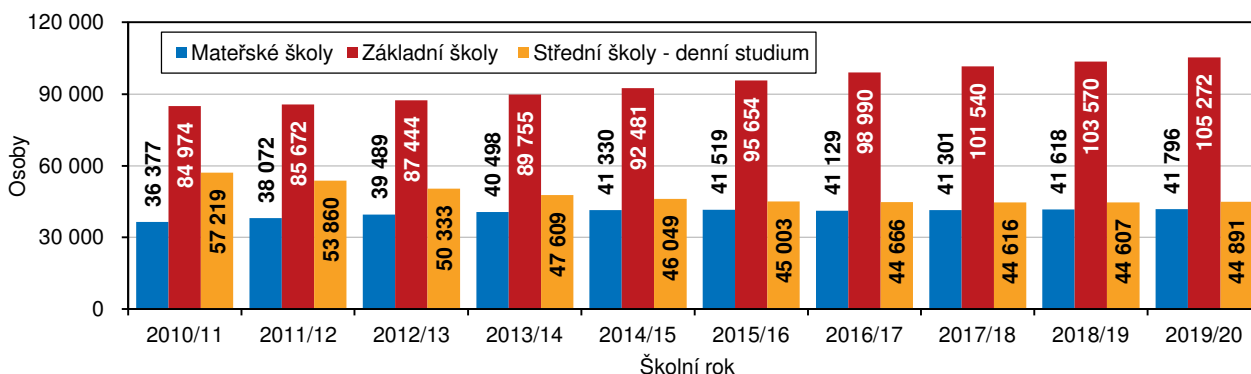
Vzdělávání

Počet dětí v mateřských školách v roce 2019 dosáhl novodobého maxima.

Demografický vývoj se se „zpožděním“ odráží v situaci ve školství. V minulých 10 letech (resp. školních letech) se postupně zvyšovaly nároky na kapacity mateřských škol. V roce 2010 bylo ve školkách v kraji 36,4 tisíc dětí, v roce 2014 byla překročena hranice 41 tisíc dětí a v roce 2019 to bylo dosavadní maximum, a to 41,8 tisíc dětí. Meziročně to bylo sice jen o 178 dětí více, proti roku 2010 jich ale bylo více o 5,4 tisíc. Navíc ne všem žádostem o přijetí dítěte do mateřské školy je vyhověno. V roce 2019 bylo zamítnuto 7,0 tisíc žádostí, v roce předešlém 6,2 tisíc. Nejvíce nepřijatých v posledních letech bylo evidováno v roce 2013, a to 11,9 tisíc.

Graf 2.20. Žáci mateřských, základních a středních škol v Jihomoravském kraji

Pramen: MŠMT

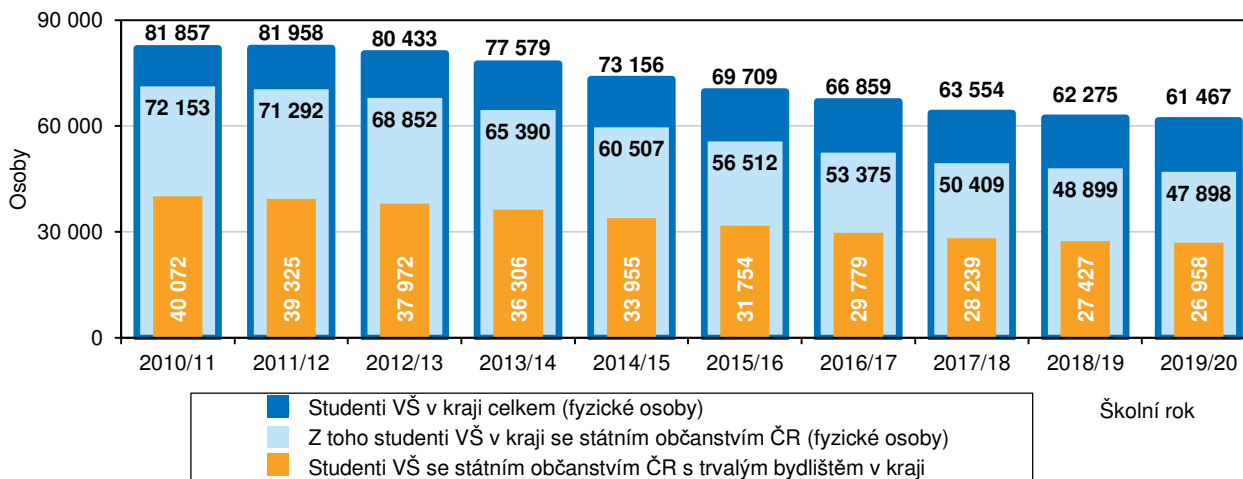

Zatímco počet žáků základních škol od roku 2010 vzrostl o 20 tisíc, počet studentů na středních školách poklesl o 12 tisíc.

K výraznému zvýšení došlo v uplynulých letech v počtech žáků základních škol. Ty se do roku 2010 potýkaly s poklesem počtu žáků až na 85,0 tisíc. Následný každoroční nárůst počtu žáků vedl až k faktu, že v roce 2019 bylo v základních školách proti roku 2010 o 20,3 tisíc žáků více. Opačný trend byl zaznamenán v počtech studentů denního studia na středních školách. V roce 2019 zde bylo 44,9 tisíc studentů, což sice bylo o 284 více než v předcházejícím roce, ale především o 12,3 tisíc méně než v roce 2010.

Graf 2.21. Studenti vysokých škol v Jihomoravském kraji

Pramen: MŠMT

Poklesl také počet studentů na vysokých školách v kraji i počet studentů vysokých škol s bydlištěm v kraji.

Obdobný vývoj jako ve středních školách probíhal i ve vysokém školství. V Jihomoravském kraji ještě v roce 2010 a 2011 studovalo na vysokých školách téměř 82 tisíc studentů. V kraji mělo v roce 2010 trvalé bydliště 40,1 tisíc studentů vysokých škol. O několik let později, resp. ve školním roce 2019/20, se počet studentů vysokých škol v kraji snížil o 20,4 tisíc na 61,5 tisíc. Zároveň o 13,1 tisíc na 27,0 tisíc poklesl i počet studentů vysokých škol s trvalým bydlištěm v kraji.

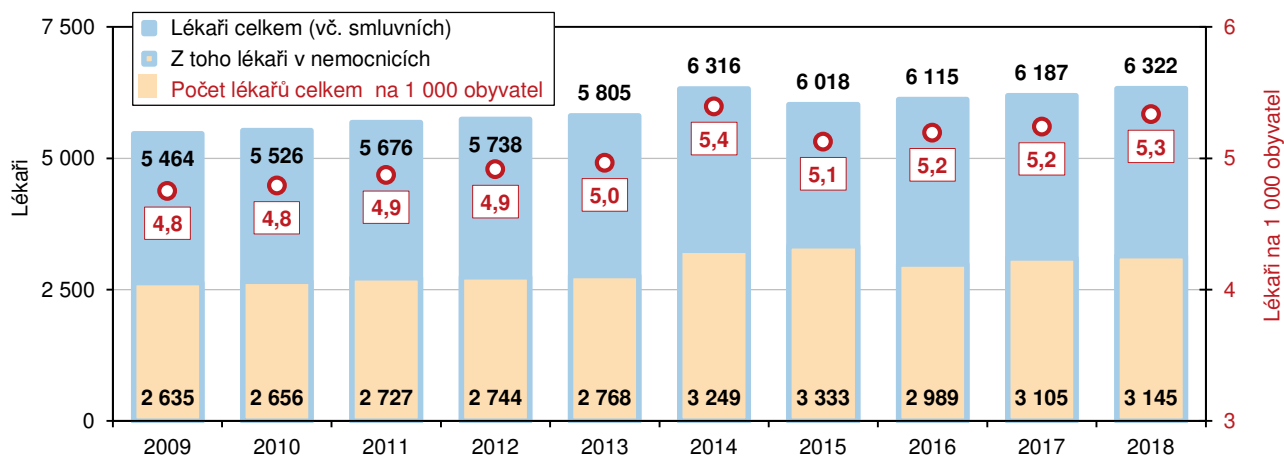
Zdravotnictví

V kraji je více než 6 tisíc lékařů, polovina z nich pracuje v nemocnicích.

Údaje o zdravotnických zařízeních a počtech lékařů za rok 2019 nejsou dosud k dispozici, proto jsou uvedena stručná fakta roku předešlého. Ve zdravotnických zařízeních v Jihomoravském kraji v roce 2018 působil 6 322 lékařů (počet přepočtený na plně zaměstnané), z toho jich 3 145 (49,8 %) pracovalo v nemocnicích. Počet lékařů se zvyšoval až do roku 2014, v roce 2015 došlo k propadu o 300 lékařů. Po opětovném každoročním nárůstu se počet lékařů v kraji zvýšil až na dosavadní maximum v roce 2018, a to 6 322 lékařů.

Graf 2.22. Lékaři v Jihomoravském kraji (přepočtené osoby)

Pramen: ÚZIS

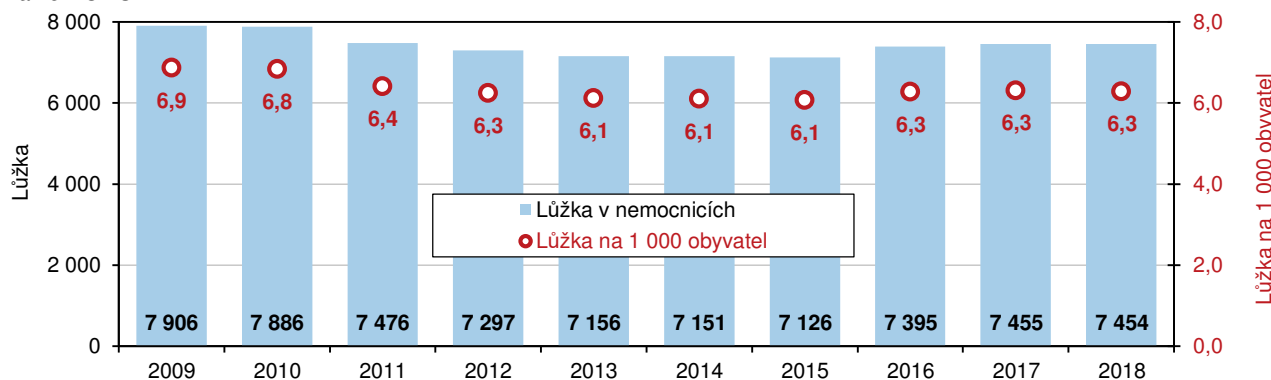

Počet lékařů v přepočtu na tisíc obyvatel je mezi kraji druhý nejvyšší.

Relativní ukazatel, počet lékařů na 1 000 obyvatel, dosáhl v roce 2014 maximální hodnoty 5,4, v roce 2018 se sice snížil na 5,3, přesto zůstal mezi kraji po Praze 2. nejvyšší. V rámci kraje však existují podstatné rozdíly. Zatímco v Brně-městě na 1 000 obyvatel připadalo 10,0 lékařů, v okrese Brno-venkov je to jen 1,8 lékařů.

Graf 2.23. Lůžka v nemocnicích v Jihomoravském kraji

Pramen: ÚZIS

Vzrostl počet pracovníků, pracujících jako střední zdravotnický personál.

Zdravotnickou péči v kraji zajišťovalo v roce 2018 kromě lékařů také 14,2 tisíc pracovníků, pracujících jako střední zdravotnický personál (přepočteno na plně zaměstnané). Jejich počet během 10 let kolísal či mírně narůstal, stav roku 2018 byl dosud nejvyšší a proti roku 2009 představoval nárůst o 1,7 tisíc přepočtených osob.

Počet lůžek v nemocnicích se nezměnil, vzrostl ale počet hospitalizací, pacient v nemocnici strávil v průměru 7 dnů.

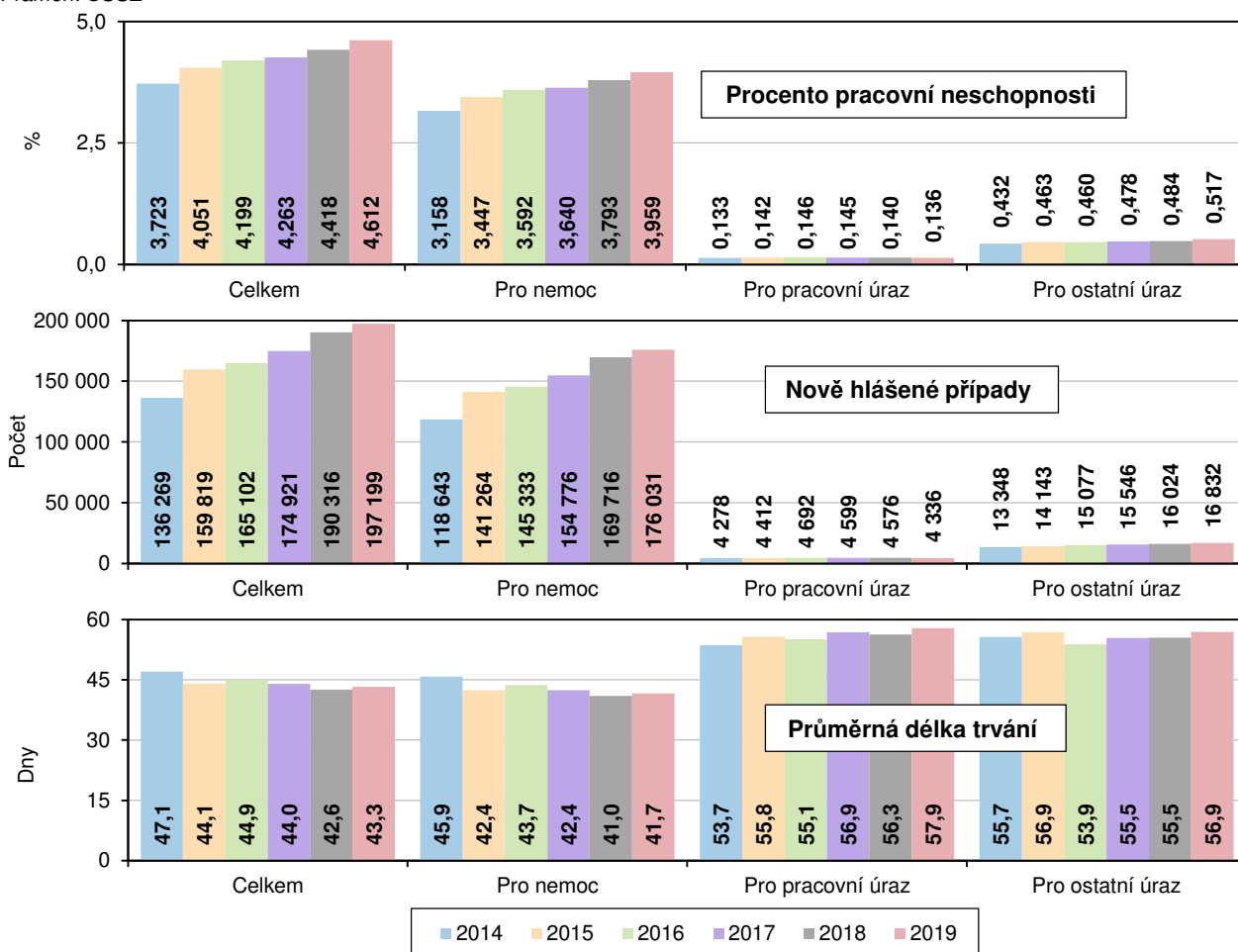
V Jihomoravském kraji bylo v roce 2018 v provozu 23 nemocnic, v nichž bylo k dispozici 7 454 lůžek. Počet lůžek byl v posledních 3 letech v kraji stabilní, změna mezi rokem 2015 a 2016 byla způsobena spíše administrativním krokem – některé léčebny dlouhodobě nemocných se staly součástí nemocnic. Do roku 2015 byl v nemocnicích sledován počet hospitalizovaných pacientů, od roku 2016 je to počet hospitalizací. V nemocnicích bylo v roce 2018 registrováno 269,4 tisíc hospitalizací (meziročně o 6,9 tisíc více), průměrná ošetrovací doba v délce 7,0 dne se proti roku 2017 nezměnila.

Od roku 2012 jsou údaje pracovní neschopnosti získávány z dat České správy sociálního zabezpečení.

Údaje statistiky dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz jsou od roku 2012 získávány zpracováním dat z administrativního zdroje Informačního systému České správy sociálního zabezpečení (IS ČSSZ). Statistika zachycuje veškerá onemocnění a úrazy, které zapříčinily alespoň jednodenní pracovní neschopnost u nemocensky pojištěných osob. Administrativní data IS ČSSZ jsou vykazována za všechny zaměstnance právnických i fyzických osob a samostatně za osoby samostatně výdělečně činné.

Graf 2.24. Vybrané ukazatele dočasné pracovní neschopnosti v Jihomoravském kraji

Pramen: ČSSZ

Přes opětovný nárůst procenta pracovní neschopnosti je krajská hodnota v porovnání s ostatními kraji 2. nejvyšší.

V roce 2019 bylo v kraji evidováno 507,4 tisíc nemocensky pojištěných osob. Počet byl 2. nejvyšší mezi kraji (po Praze) a proti roku 2018 vzrostl o 4,3 tisíc. Pojištěnci v kraji v pracovní neschopnosti strávili celkem 8,54 mil. dnů (v roce 2018 8,11 mil.). Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti (udává, kolik ze 100 pojištěnců je průměrně každý den v pracovní neschopnosti pro nemoc či úraz) se v kraji meziročně zvýšilo z 4,418 % v roce 2018 na 4,612 % v roce 2019 (zvýšení 7. rok v řadě). I přes nárůst procenta dočasné pracovní neschopnosti byla krajská hodnota v roce 2019 v porovnání s ostatními kraji 2. nejvyšší.

Příčinou 89 % případů pracovní neschopnosti byla nemoc.

Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti celkem v kraji vzrostl o 6,9 tisíc (o 3,6 %) na 197,2 tisíc. Největší část nově hlášených případů tvoří případy dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc - 176,0 tisíc, tj. 89,3 % z celku. Počet případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc meziročně vzrostl o 6,3 tisíc, tj. o 3,7 %.

Na pracovištích denně chybělo v průměru 23 tisíc „stonajících“. Průměrná doba trvání jednoho případu dočasné pracovní neschopnosti je 43 dnů.

V Jihomoravském kraji bylo v roce 2019 denně v průměru 23 401 práce neschopných osob (o 1 176 osob více než v roce 2018), z toho 20 089 osob pro nemoc, 688 pro pracovní úraz a 2 625 osob pro ostatní úrazy. Průměrná doba trvání jednoho případu dočasné pracovní neschopnosti v kalendářních dnech se v kraji meziročně prodloužila o 0,7 dne na 43,3 dne (6. nejdelší mezi kraji). Nejkratší průměrná doba dočasné pracovní neschopnosti byla v Praze a v Libereckém kraji (38,8 dne), nejdéle na tzv. neschopence byli pojištěnci ve Zlínském kraji (49,5 dne). Nejkratší dobu trvání mají každoročně případy pracovní neschopnosti pro nemoc, naopak nejdelší průměrnou dobu léčení mají v posledních 4 letech případy pracovní neschopnosti pro pracovní úraz.

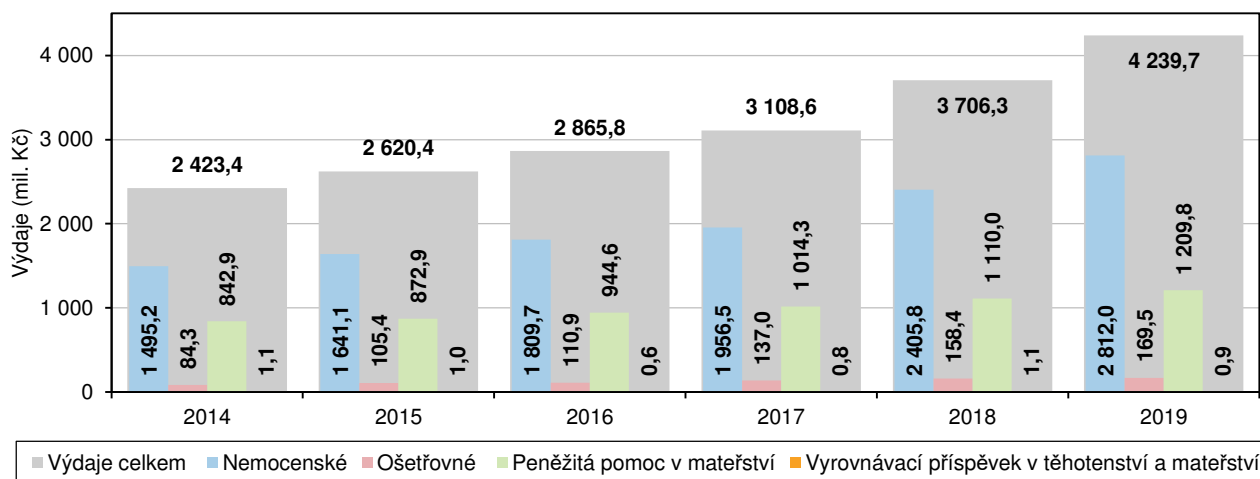
Nemocenské pojištění

Na dávkách nemocenského pojištění byla v roce 2019 vyplacena částka 4,24 mld. Kč.

V roce 2019 byla v Jihomoravském kraji na dávkách nemocenského pojištění vyplacena částka 4,24 mld. Kč, na jednoho obyvatele kraje bez rozdílu věku připadla částka 3 564 Kč. Celková výše vyplacených dávek byla mezi kraji 3. nejvyšší (po Praze a Moravskoslezském kraji), přepočtená hodnota byla 4. nejvyšší (po již uvedených krajích a po Zlínském kraji).

Graf 2.25. Výdaje na dávky nemocenského pojištění v Jihomoravském kraji

Pramen: MPSV

Dvě třetiny z dávek připadlo na výplatu nemocenské.

Největší díl z dávek nemocenského pojištění připadá na nemocenské (66,3 %), následuje částka na peněžitou podporu v mateřství (28,5 %). Podíl dávek na nemocenské se postupně zvyšoval (z 61,7 % v roce 2014), a to na úkor podílu výdajů na peněžitou podporu v mateřství (v roce 2014 podíl 34,8 %).

Objem dávek nemocenského pojištění byl proti roku 2014 o tři čtvrtiny vyšší.

Hodnota vyplacených dávek v kraji se v posledních letech zvyšovala každoročně. Proti roku 2018 se celková částka zvýšila o 533,4 mil. Kč (o 14,4 %). Z jednotlivých položek se v absolutním vyjádření nejvíce zvýšily dávky nemocenského, nárůst o 406,2 mil. Kč tvořil tři čtvrtiny celkového přírůstku výdajů vyplacených dávek. Proti roku 2014, kdy byla zaznamenána nejnižší hodnota dávek z šestiletého období obsaženého v grafu 2.25., se částka v roce 2019 zvýšila o tři čtvrtiny (o 1,82 mld. Kč, tj. o 74,9 %).

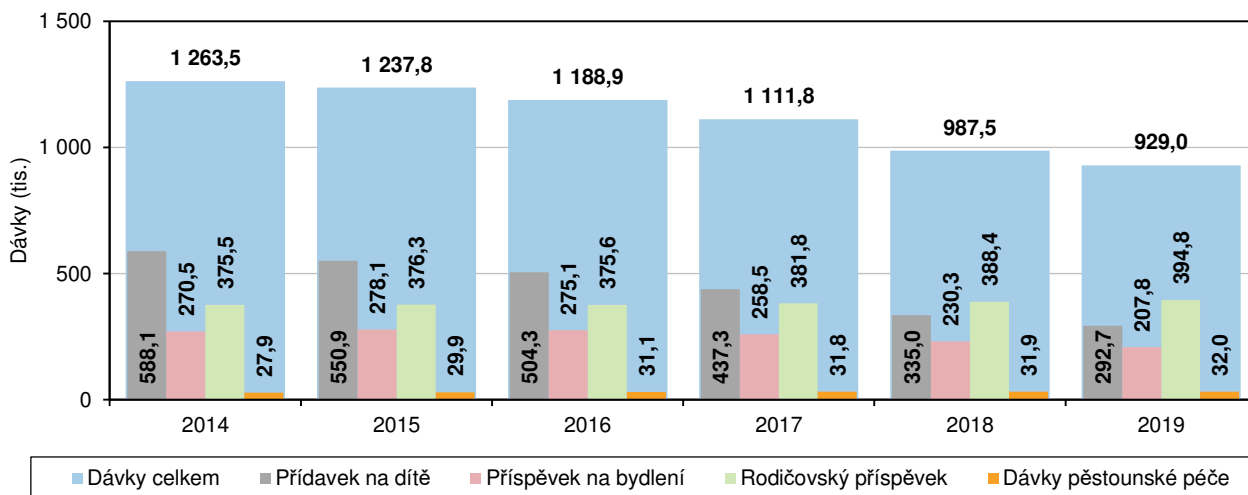
Státní sociální podpora

Téměř 930 tisíc dávek státní sociální podpory a dávek pěstounské péče znamenalo vyplacenou částku 4,2 mld. Kč.

Mezi dávky státní sociální podpory se řadí přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, porodné a pohřebné. K dárkám pěstounské péče mj. patří příspěvek na úhradu potřeb dítěte a odměna pěstouna. V roce 2019 bylo v Jihomoravském kraji v sociálních programech vyplaceno 929,0 tisíc dávek (897,0 tisíc dávek státní sociální podpory a 32,0 tisíc dávek pěstounské péče). Celková výše dávek dosáhla částky 4,21 mld. Kč (3,86 mld. Kč v dárkách státní sociální podpory a 353,1 mil. Kč v dárkách pěstounské péče). Na jednoho obyvatele v kraji tak v průměru připadla částka 3 538 Kč. Počet vyplacených dávek sice byl 2. nejvyšší mezi kraji (po Moravskoslezským kraji), ovšem výše vyplacených dávek byla 4. nejvyšší a přepočtená částka na jednoho obyvatele až 5. nejvyšší mezi kraji.

Graf 2.26. Počet dávek státní sociální podpory a pěstounské péče v Jihomoravském kraji

Pramen: MPSV

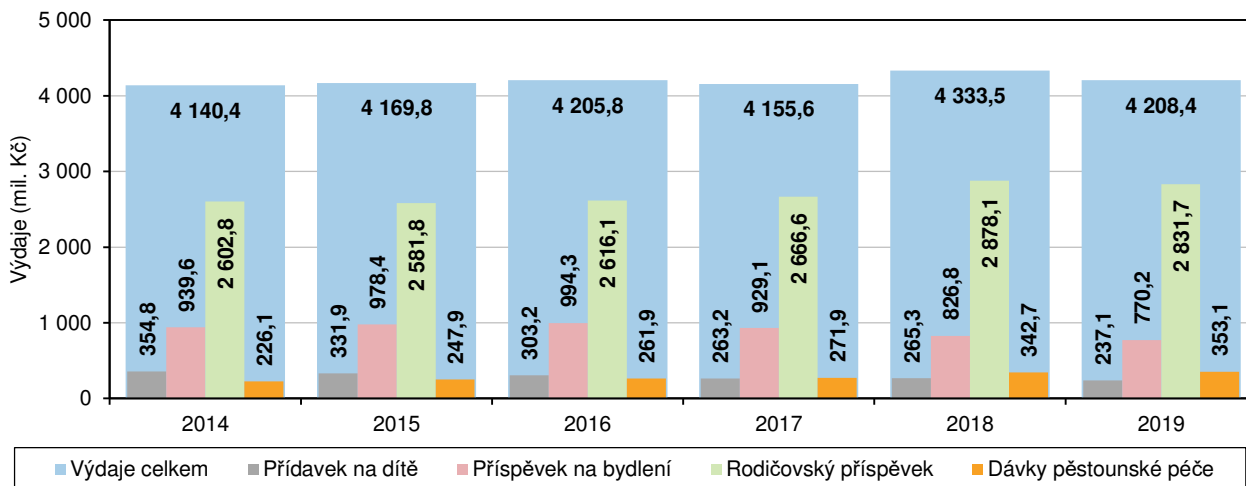
Počet dávek proti roku 2014 sice výrazně poklesl, objem vyplacených dávek se ale snížil jen nepatrně. Nejvyšší částka z vyplacených dávek státní sociální podpory připadá na rodičovský příspěvek.

V počtu vyplacených dávek státní sociální podpory (SSP) tvořil do roku 2017 největší část přídavek na dítě, v roce 2018 a 2019 to již byl rodičovský příspěvek (40,6 %, resp. 44,0 % z počtu dávek SSP). Nejvyšší částka z vyplacených dávek SSP v celém období let 2014 až 2019 ale připadla právě na rodičovský příspěvek (v roce 2019 73,4 %). V roce 2019 proti roku 2014 poklesl počet vyplacených dávek SSP o 338,6 tisíc (o 27,4 %). Vyplacená částka dávek SSP však poklesla jen o 59,0 mil. Kč, tj. o 1,5 %. Výrazný pokles počtu, a to o polovinu, byl zaznamenán u přídavku na dítě (o 295,4 tisíc, tj. o 50,2 %), počet příspěvku na bydlení se snížil téměř o čtvrtinu (o 62,7 tisíc, tj. o 23,2 %). Zvýšil se ale počet rodičovských příspěvků, a to

o 19,3 tisíc (o 5,2 %). S poklesem počtu byl v porovnání roku 2019 s rokem 2014 spojen i pokles výdajů - u přídatku na dítě o 117,7 mil. Kč, tj. o 33,2 %, u příspěvku na bydlení o 169,4 mil. Kč, tj. o 18,0 %. S růstem počtu rodičovských příspěvků vzrostly výdaje v této oblasti o 228,9 mil. Kč, tj. o 8,8 %.

Graf 2.27. Výdaje na dávky státní sociální podpory a pěstounské péče v Jihomoravském kraji

Pramen: MPSV

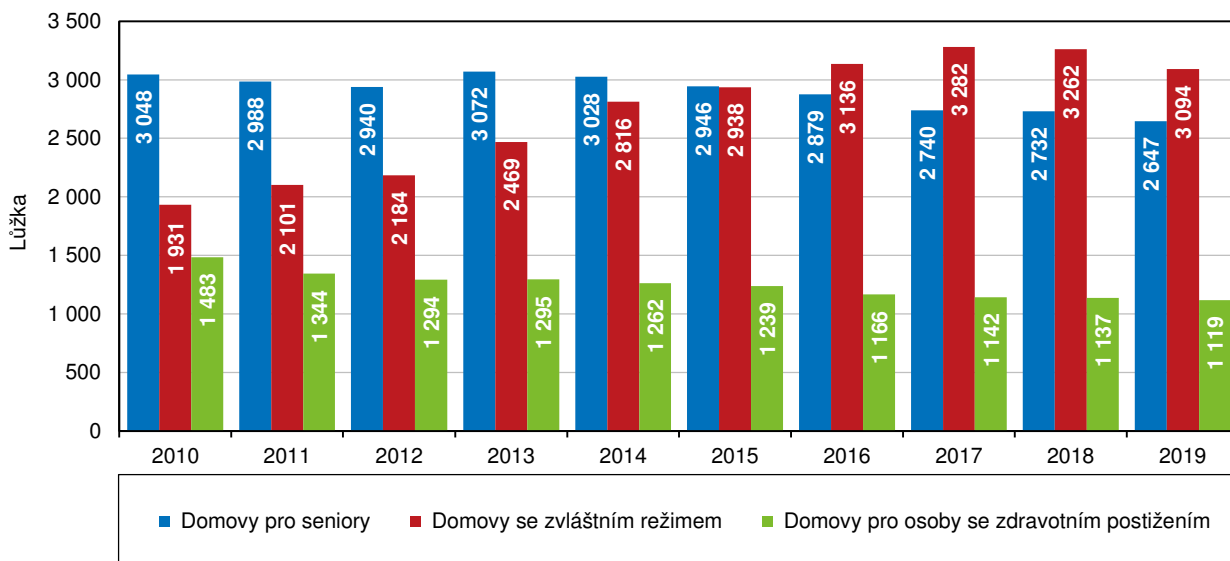
Zařízení sociálních služeb

K bytovým zařízením sociálních služeb patří především domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem a domovy pro osoby se zdravotním postižením.

Zákon o sociálních službách (108/2006 Sb.) definuje 20 druhů zařízení poskytující sociální služby. Mezi ně se řadí i domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, domovy pro osoby se zdravotním postižením, azylové domy či chráněné bydlení. Domovy pro seniory jsou určeny zpravidla pro osoby ve věku 65 a více let, mající sníženou soběstačnost především z důvodu věku, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Domovy se zvláštním režimem jsou určeny pro osoby se sníženou soběstačností z důvodu chronického duševního onemocnění - stařecká, Alzheimerova a ostatní typy demencí – vyžadující komplexní péči.

Graf 2.28. Lůžka ve vybraných bytových zařízeních sociálních služeb v Jihomoravském kraji

Pramen: MPSV

V zařízeních poskytujících vybrané sociální služby bylo na konci roku 2019 k dispozici více než 8 tisíc míst.

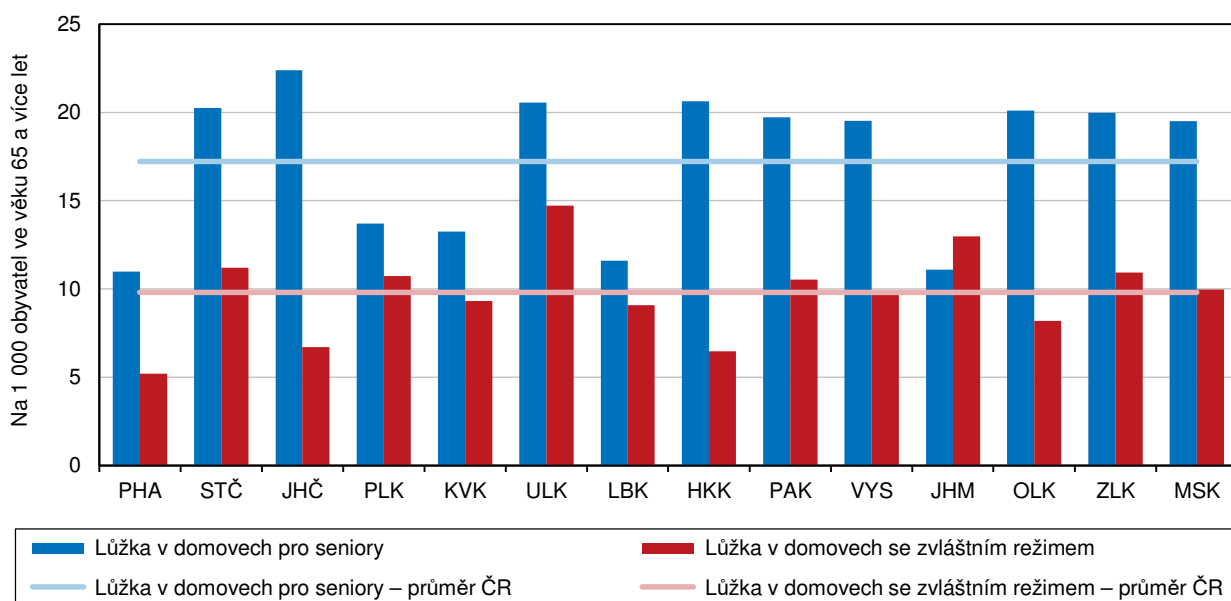
Nejčtenější pobytovou službou jsou domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem. Podle údajů MPSV bylo v zařízeních poskytujících vybrané sociální služby v roce 2019 v kraji k dispozici téměř 8 tisíc míst, z tohoto počtu bylo 2 647 míst v domovech pro seniory, 3 094 míst v domovech se zvláštním režimem a 1 119 míst v domovech pro osoby se zdravotním postižením.

V přepočtu kapacit na tisíc obyvatel ve věku 65 a více let si kraj stojí velmi dobře u domovů se zvláštním režimem, opak ale platí pro přepočet v domovech pro seniory.

V přepočtených hodnotách připadalo v roce 2019 na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let 11,1 lůžek v domovech pro seniory, resp. 13,0 lůžek v domovech se zvláštním režimem. Zatímco přepočtený počet lůžek v domovech pro seniory byl mezi kraji 2. nejnižší (nižší byl pouze v Praze - 11,0 ‰, nejvyšší v Jihočeském kraji – 22,4 ‰), počet míst v domovech se zvláštním režimem byl 2. nejvyšší (po Ústeckém kraji s 14,7 ‰, nejnižší stav v Praze, a to 5,2 ‰). V rámci kraje (i když v porovnání hodnot roku 2018) byla nejpříznivější situace v okrese Vyškov – na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let připadlo 16,5 lůžek v domovech pro seniory, nejmenší hodnota byla zaznamenána v okrese Brno-venkov, a to 6,9 ‰.

Graf 2.29. Lůžka v domovech pro seniory a v domovech se zvláštním režimem v krajích v roce 2019

Pramen: MPSV

Kapacity vybraných pobytových služeb se měnily oběma směry, v souhrnu se však počet míst mírně zvýšil.

Celková kapacita zařízení vybraných pobytových sociálních služeb uvedených v grafu 2.28. se od roku 2010 zvýšila o 398 míst. Nárůst byl zaznamenán u počtu míst v domovech se zvláštním režimem, počet míst byl v roce 2019 o 1 163 vyšší. Počet míst v domovech pro osoby se zdravotním postižením se v průběhu 10 let snížil o 364 míst a v domovech pro seniory poklesl o 401 míst, ve změnách kapacit však není zohledněna možná změna určení poskytované sociální služby.

Stávající kapacity zařízení poskytujících pobytové sociální služby jsou ale nedostačující, svědčí o tom množství neuspokojených žádostí o umístění.

Očekávané navyšování počtu osob v seniorském věku v blízké budoucnosti bude klást zvýšené požadavky na sociální služby. Služby, které ale i v současnosti svými kapacitami nestačí pokrýt vznesené požadavky. Na konci roku 2018 bylo v kraji 5,1 tisíc neuspokojených žadatelů o umístění do domova pro seniory a 4,0 tisíc žadatelů o umístění do domova se zvláštním režimem. Mezikrajské srovnání v roce 2018 Jihomoravskému kraji přineslo nelichotivé prvenství v počtu neuspokojených žádostí o umístění do domova se zvláštním režimem, resp. 4. místo v pořadí v počtu neuspokojených žádostí o umístění do domova pro seniory.

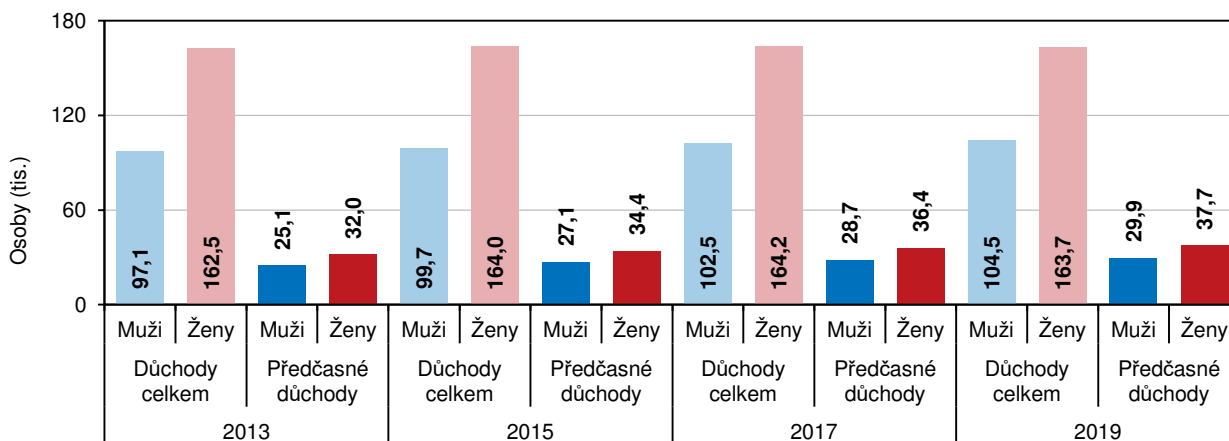
Důchodci, důchody

Starobní důchod v kraji na konci roku 2019 pobíralo 268 tisíc osob.

Starobní důchod včetně souběhu s vdovským/vdoveckým důchodem (bez poměrného starobního důchodu) na konci roku 2019 v kraji pobíralo 268,1 tisíc osob (z toho 163,7 tisíc žen). Proti roku 2013 vzrostl počet příjemců starobního důchodu o 8,5 tisíc, tj. o 3,3 %. Výrazněji vzrostl počet mužů, a to o 7,4 tisíc (o 7,6 %), počet žen se mezi příjemci důchodu zvýšil o 1,2 tisíc, tj. o 0,7 %.

Graf 2.30. Příjemci starobních důchodů (bez poměrných) vč. souběhu podle pohlaví v Jihomoravském kraji

Pramen: ČSSZ

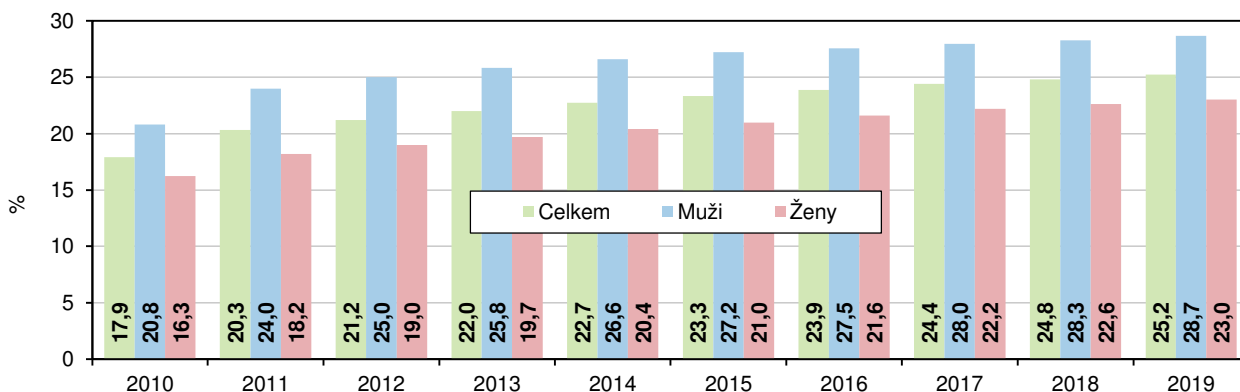

Bylo mezi nimi i téměř 68 tisíc příjemců předčasného důchodu. Vyšší podíl příjemců předčasného důchodu je mezi muži.

Mezi příjemci starobního důchodu (vč. souběhu) bylo v roce 2019 také 67,6 tisíc příjemců předčasného důchodu (29,9 tisíc mužů a 37,7 tisíc žen). Tento počet byl proti roku 2013 téměř o pětinu vyšší (o 10,5 tisíc, tj. o 18,4 %). Podíl příjemců předčasného starobního důchodu na celku se postupně zvyšuje, v roce 2010 činil 17,9 %, v roce 2015 23,3 % a v roce 2019 již 25,2 %. U mužů v kraji byl na konci roku 2019 podíl předčasných důchodů výrazně vyšší (28,7 % proti 23,0 % u žen). I přes postupné zvyšování podílu předčasných důchodů byla krajská hodnota po Praze 2. nejnižší a pod průměrem ČR (26,7 %).

Graf 2.31. Podíl příjemců předčasného starobního důchodu (vč. souběhu) v Jihomoravském kraji

Pramen: ČSSZ

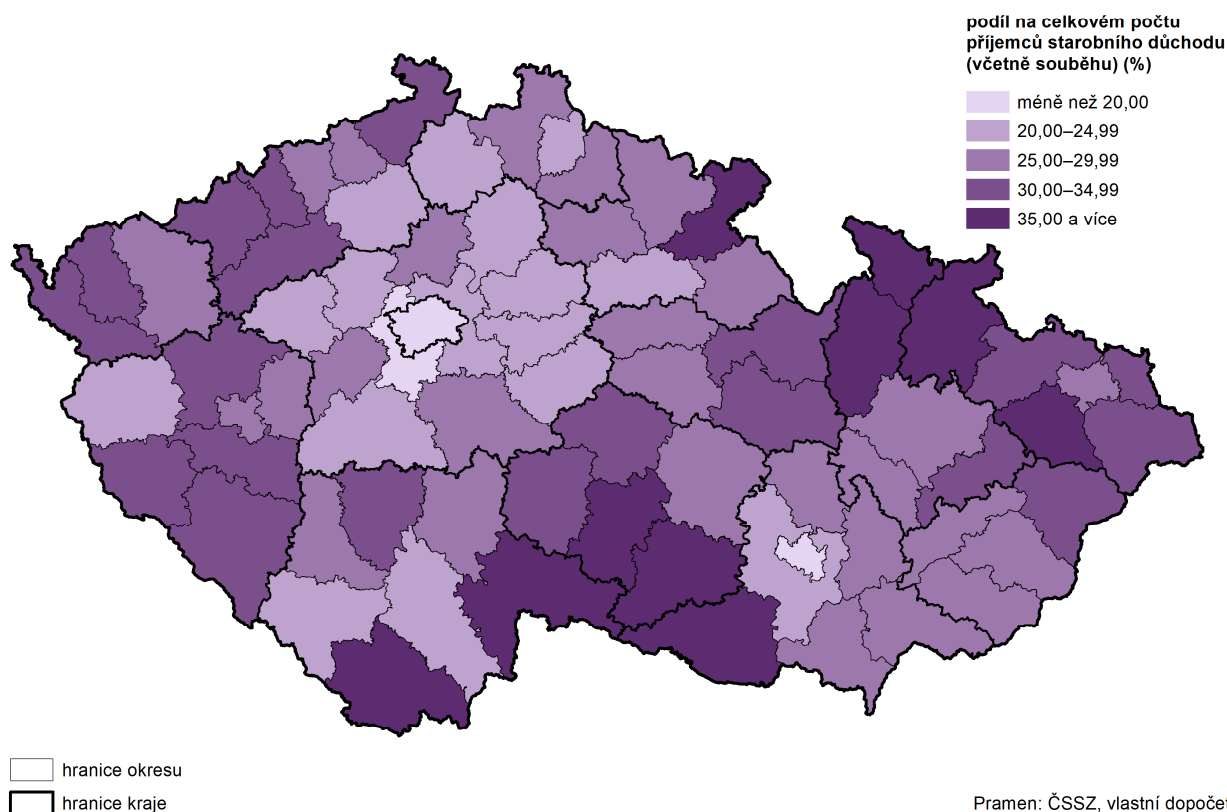

Samostatný starobní důchod pobíralo 201 tisíc osob, za rok se jejich počet zvýšil o 1 tisíc.

Z celkového počtu příjemců starobního důchodu bylo v roce 2019 v kraji 201,4 tisíc příjemců starobního důchodu sólo (bez souběhu s vdovským či vdoveckým důchodem, bez poměrného starobního důchodu). Meziročně se jejich počet zvýšil o 990 osob. Mezi příjemci starobního důchodu převažují ženy, v roce 2019 jich v kraji bylo 106,8 tisíc (meziroční zvýšení pouze o 37 žen), mužů bylo 94,6 tisíc (meziroční nárůst o 953 mužů).

Příjemci předčasného starobního důchodu v okresech v prosinci 2019

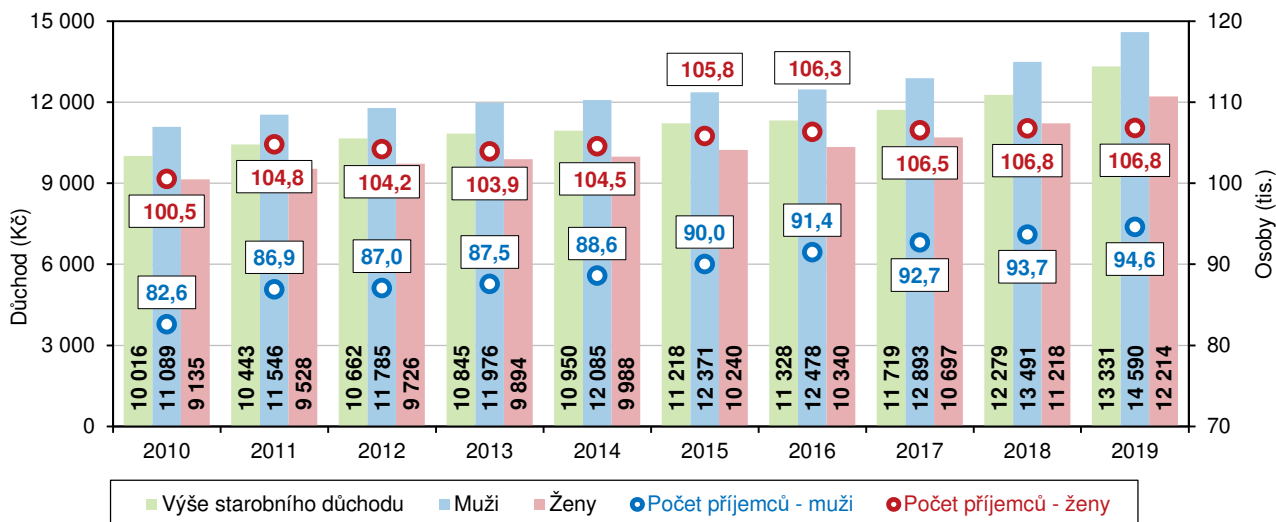

Starobní důchod vyplácený v kraji je ve srovnání s ostatními kraji jen průměrný, resp. 8. nejvyšší.

Průměrný starobní důchod (bez souběhu s vdovským/vdoveckým důchodem, bez poměrného starobního důchodu) v Jihomoravském kraji na konci roku 2019 činil 13 331 Kč, byl proti průměru ČR nižší o 156 Kč a ve srovnání s ostatními kraji byl 8. nejvyšší (resp. 7. nejnižší). Starobní „sólo“ důchod mužů v kraji dosáhl v prosinci 2019 částky 14 590 Kč a o 2 376 Kč převyšoval důchod žen (12 214 Kč). Rozdíl v důchodech mužů a žen se zvyšuje každoročně, ještě v roce 2010 rozdíl činil „jen“ 1 954 Kč.

Graf 2.32. Průměrný měsíční starobní důchod sólo (bez souběhu) v Jihomoravském kraji

Pramen: ČSSZ

Dlouhodobě mají nejvyšší starobní důchody důchodci v Brně a nejnižší důchodci na Znojemsku.

V rámci kraje jsou dlouhodobě nejvyšší starobní důchody vypláceny v Brně-městě (v roce 2019 v průměru 13 793 Kč). Nejnižší částky, a to také dlouhodobě, jsou vypláceny starobním důchodcům v okrese Znojmo (12 460 Kč). Tato skutečnost souvisí i s podílem příjemců předčasného starobního důchodu, neboť nejvyšší podíl příjemců předčasného důchodu v roce 2019 byl zjištěn právě v okrese Znojmo (40,2 %) a nejnižší v Brně-městě (18,0 %).

Výše průměrného důchodu se vzdaluje od mediánu mezd.

Výši průměrného starobního důchodu sólo (bez souběhu) lze posuzovat i ve vztahu k mediánu průměrné mzdy v kraji. V letech 2012 a 2013 průměrný důchod tvořil 49,7 % mediánu průměrného výdělku, v roce 2017 44,1 % a v roce 2019 již jen 43,1 %.

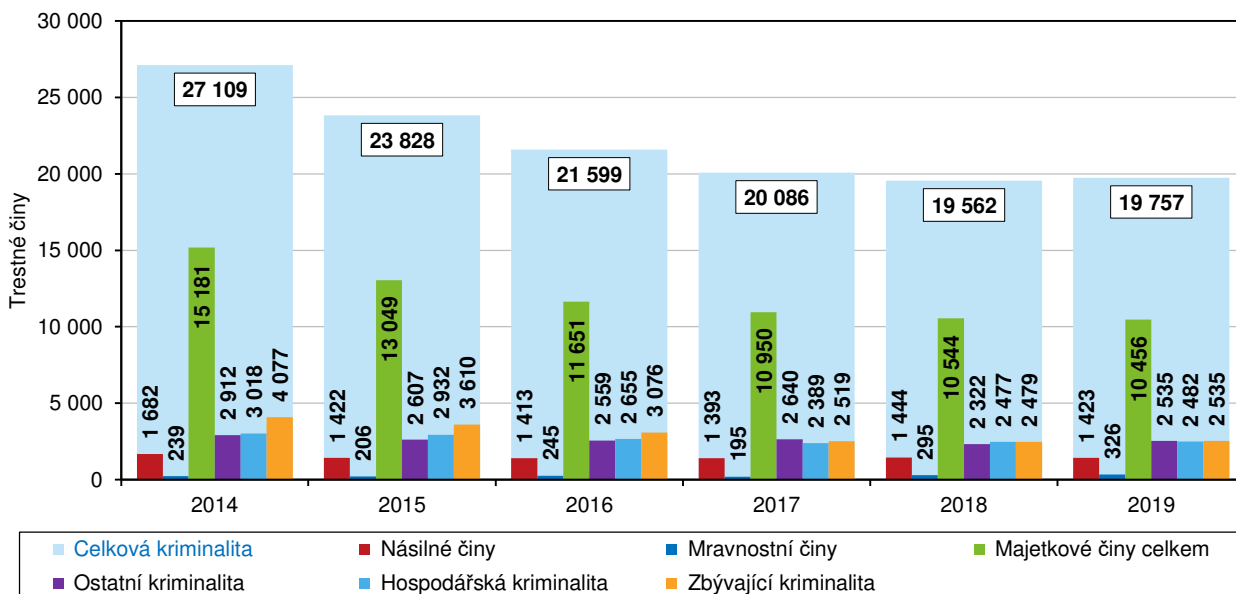
Kriminalita, dopravní nehody, požáry

Po předchozím několikaletém poklesu se počet trestných činů mírně zvýšil.

Do celkového počtu registrovaných trestných činů jsou zahrnuty i trestné činy spáchané na železnici a trestné činy zjištěné na letištích. Počet trestných činů v Jihomoravském kraji se až do roku 2018 každoročně snižoval. V roce 2019 bylo registrováno 19 757 trestných činů, meziročně jejich počet vzrostl o 195, tj. o 1,0 %.

Graf 2.33. Registrované trestní činy v Jihomoravském kraji

Pramen: Policejní prezidium ČR

Absolutní počet registrovaných trestných činů byl mezi kraji 4. nejvyšší, přepočten trestných činů na tisíc obyvatel byl ale až 7. nejvyšší.

Počet registrovaných trestných činů v Jihomoravském kraji v roce 2019 byl ve srovnání s ostatními kraji 4. nejvyšší a tvořil 9,9 % z celkového počtu trestných činů v ČR. Nejvyšší počet registrovaných trestných činů byl evidován v hl. m. Praze (49 863), nejméně v Kraji Vysočina (5 538). V relativním vyjádření byla nejvyšší kriminalita také v Praze (37,9 trestných činů na 1 tisíc obyvatel), přepočten v Jihomoravském kraji ve výši 16,6 % byl mezi kraji 7. nejvyšší, nejnižší kriminalita v této formě vyjádření byla ve Zlínském kraji (10,6 ‰). Meziroční pokles počtu registrovaných trestných činů byl ale zaznamenán pouze v Libereckém a Zlínském kraji.

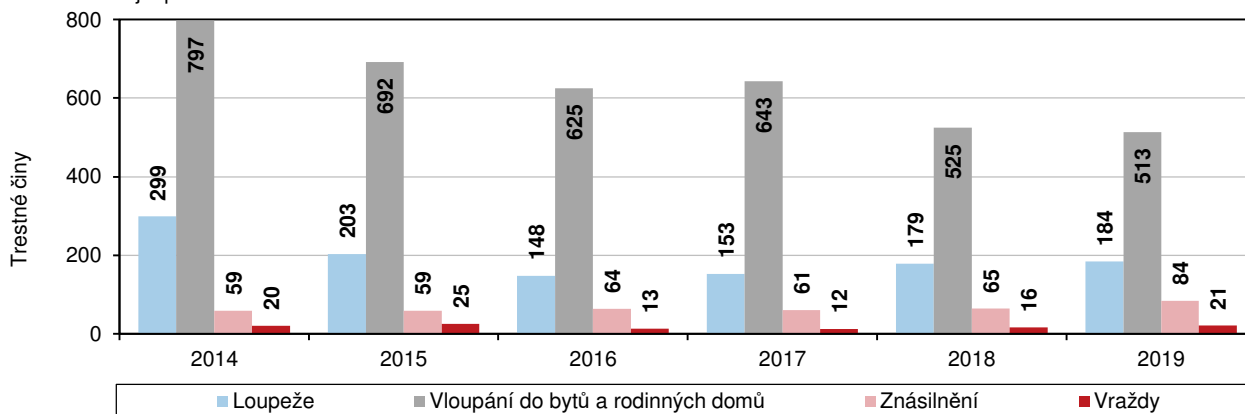
Převažovaly násilné, mravnostní a majetkové trestné činy.

Z hlediska klasifikace trestných činů patřila většina trestných činů mezi obecné trestné činy (násilné, mravnostní, majetkové trestné činy a ostatní kriminalita) – v roce 2019 tvořily 74,7 % z celkového počtu registrovaných trestných činů. Hospodářské činy tvořily 12,7 % z celku a na tzv. „zbývající“ kriminalitu připadlo 12,7 % z celkového počtu trestných činů.

Graf 2.34. Vybrané trestné činy v Jihomoravském kraji

Pramen: Policejní prezidium ČR

Trestné činy páchají i mladiství a nezletilí. Téměř polovinu objasněných trestných činů mají na svědomí recidivisté.

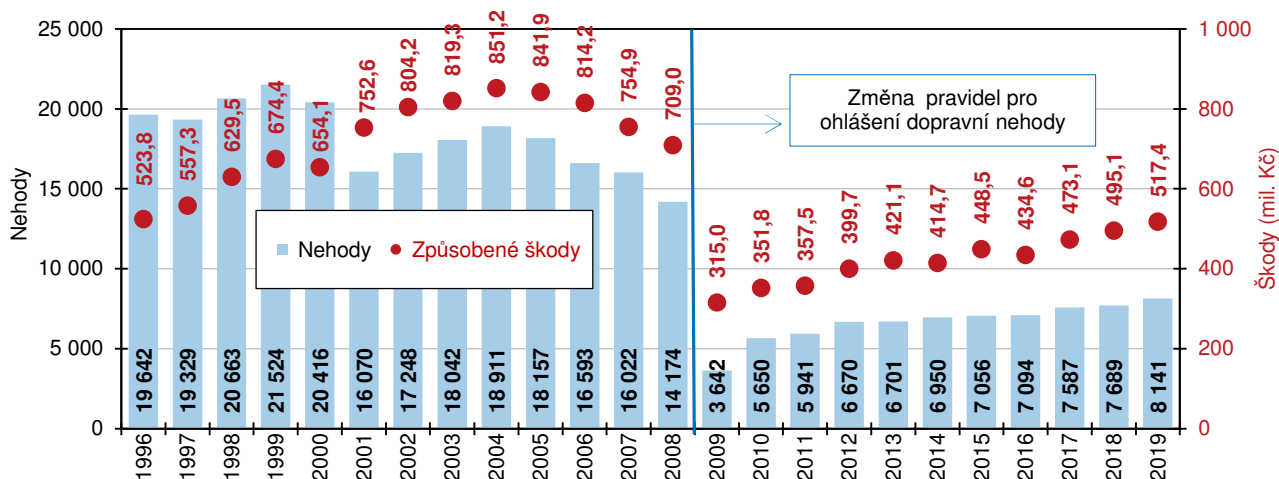
Z celkového počtu registrovaných trestných činů v roce 2019 bylo 8 400 objasněno, dodatečně bylo objasněno 1 449 trestných činů (dodatečně objasněné skutky jsou ty, u nichž bylo trestní stíhání zahájeno již v předešlém roce či předešlých letech). Z úhrnu objasněných trestných činů v kraji (9 849 činů) bylo 145 činů spácháno nezletilými (osoby ve věku do 14 let) a 362 trestných činů spáchali mladiství (osoby ve věku 15 až 17 let). Téměř polovinu objasněných trestných činů spáchaly opakovaně trestané osoby (4 789 činů, tj. 48,6 % z krajského úhrnu). Celkem 1 191 činů bylo spácháno pod vlivem návykových látek, z toho 916 trestných činů pod vlivem alkoholu.

Nejvyšší kriminalita byla v Brně, nejnižší na Blanensku.

Z okresů Jihomoravského kraje bylo nejvíce trestných činů v roce 2019 zjištěno v Brně-městě (10 987) a nejméně v okrese Vyškov (809). Podle přepočtu registrovaných trestných činů na 1 000 obyvatel byla nejvyšší úroveň kriminality také v Brně (28,9 trestných činů na 1 000 obyvatel), ale nejnižší v okrese Blansko (8,5 trestných činů na 1 000 obyvatel). Je třeba uvést, že meziroční pokles počtu registrovaných trestných činů byl zaznamenán pouze v okresech Blansko, Brno-venkov a Břeclav.

Graf 2.35. Dopravní nehody a způsobená škoda při nehodách v Jihomoravském kraji

Pramen: Policejní prezidium ČR

Počet dopravních nehod se každoročně zvyšuje a v roce 2019 překročil hranici 8 tisíc.

Silniční síť v Jihomoravském kraji tvoří 4,5 tisíc kilometrů silnic a dálnic. S provozem dopravních prostředků je ale spojena i negativní stránka, a tou je nehodovost. Na silnicích v kraji došlo v roce 2019 k 8 141 dopravním nehodám. O život při nich přišlo 63 osob, 226 osob bylo těžce a 2 772 osob lehce zraněno. V roce 2009, kdy došlo ke změně pravidel pro ohlášení dopravní nehody, bylo nahlášeno 3 642 dopravních nehod. Již v roce následujícím se ale jejich počet zvýšil o polovinu. V dalších letech

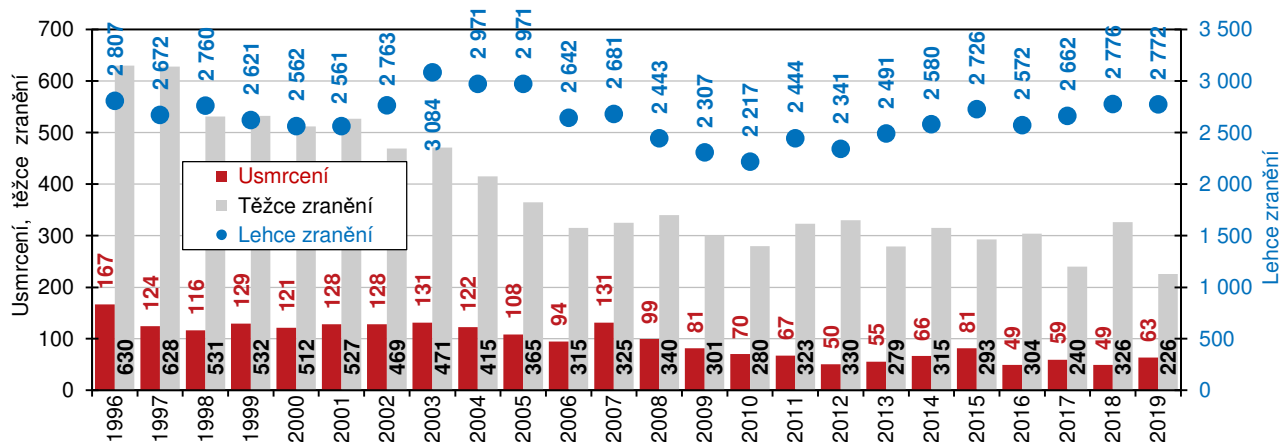
přes každoroční zvýšení počtu nehod již nebyly změny tak výrazné. Počet 8 141 dopravních nehod v kraji v roce 2019 byl meziročně o 452 nehod vyšší (o 5,9 %). Způsobené škody činily 517,4 mil. Kč a proti roku 2018 vzrostly o 22,3 mil. Kč (o 4,5 %).

Způsobená škoda při dopravní nehodě činila v průměru téměř 64 tisíc Kč.

Rozdílný způsob povinnosti ohlašování dopravních nehod se projevil i v průměrné hodnotě škody způsobené dopravní nehodou. Do roku 2008 se průměr škod způsobených dopravní nehodou pohyboval v rozmezí 30 až 50 tisíc Kč. V roce 2009 průměrná způsobená škoda jedné dopravní nehody výrazně vzrostla, a to až na částku přesahující 86 tisíc Kč. V letech 2010 až 2019 se pohybovala v rozmezí 59,7 tis. Kč (rok 2014) až 64,4 tis. Kč (rok 2018). V roce 2019 průměrná způsobená škoda jedné nehody meziročně poklesla o 1,3 % na 63,6 tis. Kč.

Graf 2.36. Škody na zdraví při dopravních nehodách v Jihomoravském kraji

Pramen: Policejní prezidium ČR

Při dopravních nehodách v kraji v roce 2019 zemřelo 63 osob, 226 osob utrpělo těžká zranění.

Neměnným ukazatelem nehodovosti zůstávají škody způsobené na zdraví. Pokud by měřítkem byl pouze počet usmrcených (osoby, které zemřely bezprostředně nebo na následky dopravní nehody do 30 dnů), pak nejpříznivějším roky v novodobé historii Jihomoravského kraje byly rok 2016 a rok 2018 – 49 usmrcených v uvedených letech je počet o 118 nižší oproti roku 1996. V tomto roce bylo zaznamenáno maximum zemřelých při nehodách v Jihomoravském kraji a rok 1996 je zároveň počátečním rokem, od něhož jsou k dispozici časové řady s ukazateli nehodovosti za Jihomoravský kraj v současném správním uspořádání. V roce 2019 při nehodách v kraji zemřelo 63 osob, tedy o 14 více než v roce předchozím. Počet 226 těžce zraněných se naproti tomu o 100 případů snížil a počet 2 772 lehce zraněných zůstal na úrovni minulého roku (resp. pokles o 4 případy).

Počet usmrcených byl po Středočeském kraji 2. nejvyšší.

Počet dopravních nehod v Jihomoravském kraji byl v roce 2019 ve srovnání s ostatními kraji 5. nejvyšší, počet zemřelých byl 2. nejvyšší. Nejvíce nehod bylo v Praze, nejméně v Karlovarském kraji, nejnižší počet usmrcených byl v Libereckém kraji, naopak nejvyšší počet usmrcených byl ve Středočeském kraji. Přepočteme-li počet usmrcených na 1 tisíc hlášených nehod, pak nehody s nejtragičtějšími následky byly v roce 2019 v Jihočeském kraji – na 1 tisíc hlášených nehod připadlo 12,9 usmrcených. Naproti tomu v Praze připadlo na 1 tisíc nehod „pouze“ 0,9 usmrcených, v Jihomoravském kraji připadlo 7,7 usmrcených na 1 tisíc nehod, což byla mezi kraji 4. nejvyšší hodnota.

Celkem 485 nehod způsobili řidiči pod vlivem alkoholu.

Mezi nejčastější viníky dopravních nehod obecně patří řidiči motorového vozidla, v roce 2019 v kraji zavinili tři čtvrtiny dopravních nehod (6 157 nehod, tj. 75,6 % celku). Bylo zde však i 1 412 nehod (17,3 % z celkového počtu) jako následek střetu s lesním či

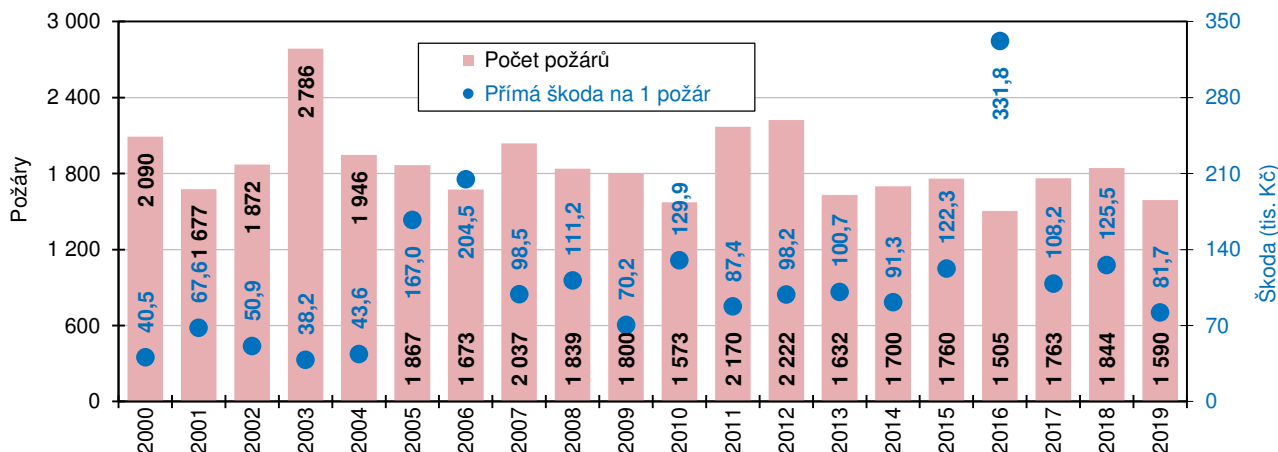
domácím zvířetem. Řidiči pod vlivem alkoholu byli v kraji viníky 485 dopravních nehod (6,0 % z celku), proti roku 2018 byl tento počet „jen“ o 12 případů vyšší.

Každý 14. řidič v kraji se již dopustil přestupku či trestného činu započítávaného do bodového hodnocení řidičů.

Obecními úřady obcí s rozšířenou působností (ORP) v Jihomoravském kraji bylo k 31. 12. 2019 v registru řidičů evidováno 53 142 řidičů, kteří se dopustili přestupku či trestného činu započítávaného do bodového hodnocení řidiče. Počet „bodovaných“ řidičů tvoří 7,1 % všech registrovaných řidičů (cca každý 14. řidič). Situace se však proti minulosti zlepšila, neboť např. v roce 2012 bylo evidováno 66 052 řidičů s „trestnými“ body, tvořili 9,2 % z celku, což byl přibližně každý 11. řidič.

Graf 2.37. Počet požárů a přímá škoda připadající na 1 požár v Jihomoravském kraji

Pramen: Hasičský záchranný sbor ČR

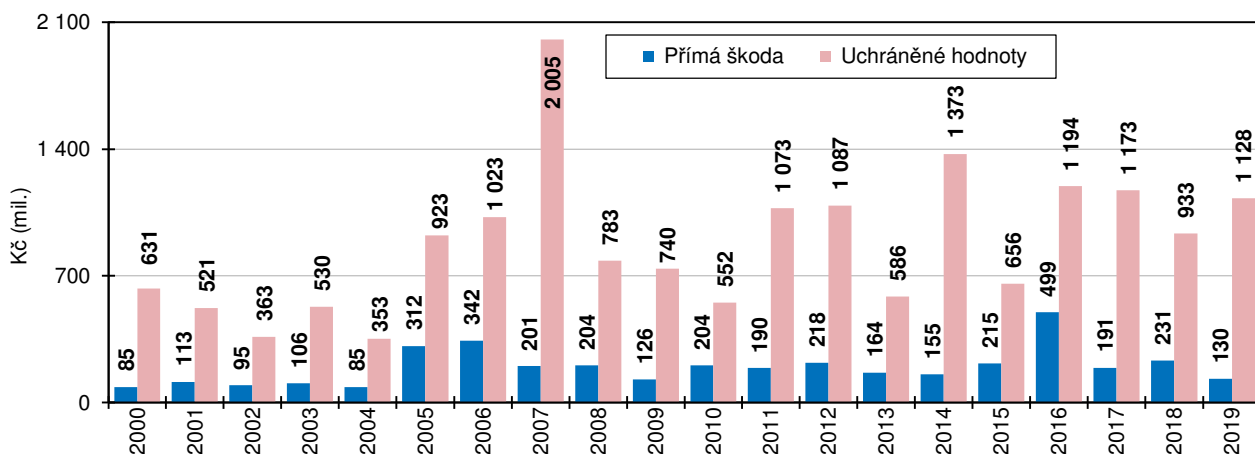

Hasiči v kraji v roce 2019 likvidovali téměř 1 600 požárů.

V roce 2019 bylo na území Jihomoravského kraje likvidováno 1 590 požárů, což bylo o 254 případů méně než v roce 2018. Současně byl tento počet o 277 případů nižší, než je 20letý průměr počtu požárů (1 867) a byl i 3. nejnižším počtem za uplynulých 20 let (po letech 2016 a 2010). K nejvyššímu počtu požárů v kraji v uplynulých 20 letech došlo v roce 2003 (2 786 požárů).

Graf 2.38. Přímé škody a uchráněné hodnoty při požárech v Jihomoravském kraji

Pramen: Hasičský záchranný sbor ČR

Při požárech byla způsobena škoda ve výši 130 mil. Kč.

S počtem požárů poklesla i přímá škoda způsobená požáry. Škoda ve výši 129,8 mil. Kč se proti předešlému roku snížila téměř o polovinu (pokles o 101,6 mil. Kč, tj. o 43,9 %). Jedním požárem byla v roce 2019 v průměru způsobena škoda ve výši 81,7 tisíc Kč. K nejničivějším požárům v kraji v roce 2019 patřil požár kombajnu a strniště v Ostrovánkách na Hodonínsku se škodou 9,0 mil. Kč, požár průmyslové haly

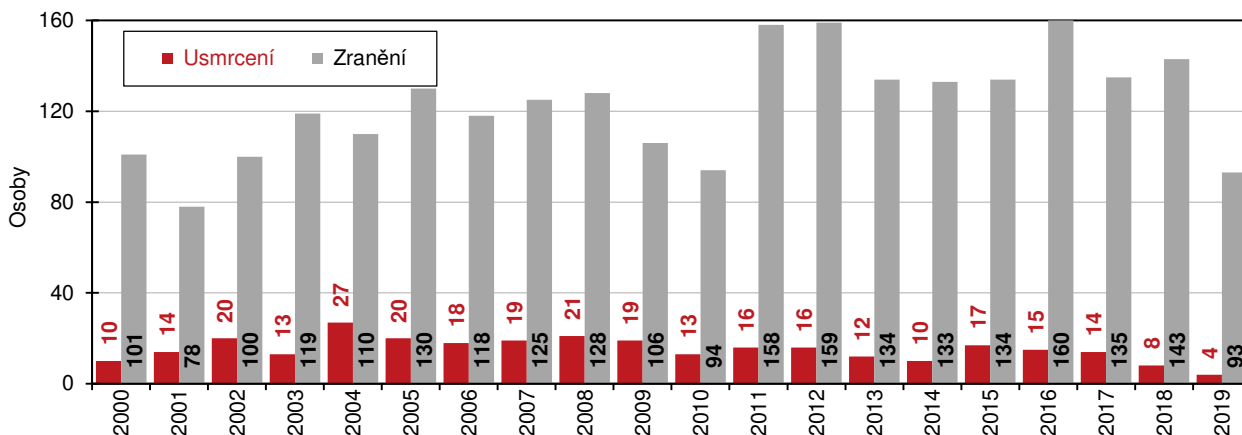
v Ivančicích v okrese Brno-venkov a požár sauny a wellness baru v Brně (oba se škodou ve výši 6,0 mil. Kč). Nejvyšší přímá škoda způsobená požáry byla v kraji zaznamenána v roce 2016, a to 499,3 mil. Kč.

Uchráněn byl majetek, jehož hodnota přesahovala 1,1 mld. Kč.

Hodnota majetku uchráněného před požáry v kraji v roce 2019 dosáhla částky 1,13 mld. Kč a představovala více než osminásobek hodnoty přímých škod. Z tohoto pohledu nejúspěšnějším rokem byl rok 2007, kdy sice byla způsobena přímá škoda ve výši přesahující 200 mil. Kč, uchráněné hodnoty však dosahovaly desetnásobku.

Graf 2.39. Škody na zdraví při požárech v Jihomoravském kraji

Pramen: Hasičský záchranný sbor ČR

Při požárech v kraji v roce 2019 zemřely 4 osoby a dalších 93 osob bylo zraněno.

Při požárech vznikají nejen škody na majetku, ale i škody na zdraví. V roce 2019 při požárech v kraji zemřely 4 osoby a dalších 93 osob bylo zraněno. Počet zemřelých byl v přehledu následků požárů v posledních 20 letech v kraji nejnižší a počet zraněných 2. nejnižší (po roce 2001, kdy bylo zraněno 78 osob). Za 20 let při požárech v Jihomoravském kraji zahynulo celkem 306 osob a zraněno bylo v součtu 2 458 osob. Nejtragičtějším rokem ve sledovaném období byl rok 2004, kdy při požárech zemřelo 27 osob, z pohledu počtu zraněných rok 2016 se 160 zraněnými.

Počet požárů, přepočtený na 10 tisíc obyvatel, byl v mezikrajském srovnání 5. nejvyšší.

Počet požárů v Jihomoravském kraji v roce 2019 byl ve srovnání s ostatními kraji 5. nejvyšší. Nejvíce požárů bylo zaznamenáno ve Středočeském kraji (2 871), nejméně v Karlovarském kraji (703 požárů). V přepočtu v Jihomoravském kraji připadlo na 10 000 obyvatel 13,4 požárů, což byla mezi kraji 2. nejnižší hodnota po Zlínském kraji s 12,1 požáry na 10 000 obyvatel. Nelichotivé prvenství v tomto způsobu vyjádření patřilo Ústeckému kraji (25,9 požárů na 10 000 obyvatel). Je ale nutno uvést, že počet požárů v roce 2019 ve srovnání s předchozím rokem poklesl ve všech krajích s výjimkou Jihočeského kraje a Kraje Vysočina.

